

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul II
N-rul 7

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, Dimitrie Gusti, Mihai Popovici,
G. Bogdan-Duică, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, N. Ghiulea și Ion Clopoțel

Exempl.
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 15 FEBRUARIE 1925

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE : Institutul de studii Societatea de mâine :
cuvânt de deschidere Ion Clopoțel
- POLITICA EXTERNĂ : România la ultima conferință inter-
aliată N. Dașcovici
- ÎNVAȚĂMÂNT, EDUCAȚIE : Reforma învățământului agricol
DISCUȚII LITERARE : M. Eminescu și V. Mică Dr. G. Rusu
- Din greșelile de limbă și ortografie G. Bogdan-Duică
- Mihail Dragomirescu : Misticism și raționalism Axente Banciu
- Cărți vechi românești Const. Georgiade
- ACTUALITĂȚI : Războiul unității naționale I. Roșu
- Reforma calendarului Horia Trandafir
- BIOPOLITICA : Consumația alcoolului și situația brevetelor în
Transilvania I. Boitoș
- SATE, ORAȘE, REGIUNI : Activitatea constructivă a studenției
în Țara Bârsei Dr. S. Manuilă
- PROBLEME ECONOMICE : Comercializările. — Economia și
politică. — Linia electrică București-Ploești și prețul cărbunilor
de la Petroșani. — Incurajarea industriei naționale.
— Raporturile cu Ungaria. — România la Conferința
miniștrilor de finanțe aliați. — Războiul economic cu
Germania I. Brașoveanu
- Săptămâna financiară N. Ghiulea
- CĂRȚI, REVISTE, ZIARE : Critica română și Balzac (Viața
Românească). — O persiflare la adresa lui M. Kogălniceanu.
(Mișcarea literară). — Lumea. — Țara Voevozi-
lor. — Cuvântul literar etc. Vasile Vlaicu
- CRONICA ARTISTICĂ : „Mărgeluș“ de A. de Herz Redacția
- Evenimentele muzicale Vladimir Nicoară
- CRONICI DIVERSE : Institutul de studii Societatea de mâine. — Un anuar al școlii
secundare. — Cine va fi episcop al Aradului. — Când faci cu orice preț problemă
minoritară. — O greșală. — Tragedia Omului. — Conferințele Institutului Social
Român. — Fuziunea partidului național cu partidul naționalist al poporului. —
Premiile Cărții Românești. — Bibliografie, etc.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8.

Abonamente: pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ SOCIAL-ECONOMICĂ

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, Dimitrie Gusti, Mihai Popovici, G. Bogdan-Duică, Ion Lupăș, Onisifor Ghibu, N. Ghiulea și Ion Clopoșel.

Colaboratori: T. Albani, D. Antal, N. Bagdasar, Axente Banciu, A. P. Bănuș, V. Bogrea, dr. L. Borcea, dr. Al. Borza, Tr. Brăileanu, N. Buta, A. Buteanu, S. Cioran, Al. Ciura, A. Cotruș, I. Cristea, dr. E. Dățana, N. Dașcovici, dr. Aurel Dobrescu, S. Dragomir, I. Duma, A. Esca, M. Florian, I. Flueraș, Vladimir Ghidionescu, N. Hoiescu, Ovidiu Hulea, dr. Daniil Ciugureanu, dr. Axente Iancu, dr. Iacobovici, Petru Ilicuș, Emil Isac, D. B. Ionescu, dr. I. Iosif, Iosif Jumanca, dr. C. Lacea, I. I. Lapedatu, Victor Lațiu, dr. Aurel Lazăr, dr. A. Magier, ing. Macșai, Aug. Maior, dr. Sabin Manuila, Simeon Mehedinti, Stefan Meteș, dr. Iuliu Moldovan, dr. Zaharia Munteanu, Teodor Neș, Ion Nandriș, Sabin Opreanu, Zenovie Păclișanu, Horia Petra Petrescu, Ecaterina Pittiș, dr. Gh. Popovici, Septimiu Popa, Ghiță Popp, Constantin Popescu, dr. Gh. P. eda, dr. Octavian C. Pușcariu, Sextil Pușcariu, I. Rem. Anselme, Ion Iosif Schiopul, Valeriu Seni, dr. Gh. Sgîlbea, Victor Stanciu, Vasile Stoica, dr. M. Șerban, G. Șerban, F. Ștefănescu-Goangă, Petru Suciu, Const. Sudețeanu, inginer Suluțiu, Gavril Todica, D. Tomescu, Isaia Tolan, Vasile Vlaicu, dr. Aurel Voina, D. Voina, dr. Ion Voinea, T. O. Vornic, dr. N. Zigre.

Reprezentanți în provincie:

Oradea-Mare: prof. Iosif Pogan
Cernăuți: prof. dr. Vasile Gherasim
Arad: ziarist Laurențiu Luca
Alba-Iulia: prof. Horia Teculescu
Blaj: prof. Alex. Lupeanu și Ștefan Pop
Turda: prof. Teodor Murășanu
Brașov: ziarist Vasile Munteanu
Ludoșul de Murăș: protop. Romul Popa
Lugoj: Pavel Grecu (redacția Cartea Satelor)
Timișoara: ziarist Octavian David și Valeriu Linca

Careii-mari: prof. Ghergariu

In București: Gh. Vlădescu-Răcoasa.

In Paris: Petru Drăghici și Andrei Oțetea.

Județul Făgăraș: preot Mircea Tomas
(Tohanul-vechiu)

Sibiu: prof. Gh. Maior și Elie Măgean

Târgul-Mureș: Traian Popa

Maramurăș: I. Birlea și dr. V. Filipciuc

Mehadia: Coriolan Buracu

Hațeg: prof. Ștefan Gherman

Sfântu-Gheorghe: dr. Ioan Popa

Cohalm: protop. Emilian Stoica

Beiuș: protop. Petru E. Papp

Poiana-Sărată (Săcuime): pr. I. Rafiroiu

Seliște: prof. Alex. Iosof

Fabrice de pielărie,
G h e t e,
Curele de transmisiune
și
Pielărie fină

FRAȚII RENNER & Co.

S. A.

CLUJ

Adr. telegr.: „Dermata”

DOCTORUL IN MEDICINA UNIVERSALĂ
IOAN CUPARESCU

director medic-șef de ambulator dentistic I. r. etc.

DENTIST din VIENA, reluându-și activitatea profesională în exercițiul practic al medicinei, chirurgiei și artei tehnice dentare, face cunoscut că s'a stabilit în

CLUJ, STR. MEMORANDULUI No. 10
(palatul „Societății Adriatică de Asigurare”)

Consultațiuni și operațiuni dentistice, precum și lucrări de artă tehnică dentară, până la noui dispozițiuni între orele 10—1 din zi

Dr. N. POPOLIȚĂ
MEDIC OPERATOR

specialist în boli de
nas, gât și urechi

Cluj, Piața Unirii Nr. 13.

Moldovan croitor
de dame

Cluj, Piața Unirii 10.

„LEBEDA” S. A.

In Cluj, Strada Iașilor N-rul 14.

Prima fabrică română de PLAPOME, saltele, vestminte de pat, vată și pentru prelucrare de pene aranjată cu curent electric

Magazin de candelabre pt. Ardeal S. A.

CLUJ, CAL. REG. FERDINAND 11.

Mare depozit de lămpi
și material electric!

VÂNZARE EN-GROS ȘI EN-DETAIL

! SCHMOLL-PASTA !

E CEA MAI BUNĂ CREAMĂ DE GHETE

BRAȘOV, STR. LUNGĂ No. 59

BANCA CENTRALA

pentru industrie și comerț s. a. în Cluj

Strada Regina Maria Nr. 1-3

Capital Lei 50,000.000 :: Fonduri Lei 18,000.000

Fillale:

Alba-Iulia, Arad, Bistrița, Hațeg, Oradea-Mare, Sibiu, Turda.

Secția cereale:

Comerț cu tot soiul de cereale. Export de trifoi, țupernă. Stabilimente speciale pentru descucutare.

Secția de coloniale:

Import direct de cafea, orez și alte articole coloniale. Fabrică de surogat de cafea „Centrala”

Secția specială pentru ciment.

Secția de bancă și devize:

Execută tot felul de transacțiuni bancare, plăți pe toate piețele interne și streine.

Depunerile

se fructifică în condițiunile cele mai favorabile. Impozit după depuneri plătește institutul.

Legături directe cu America!

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDACTIA:
PIAȚA UNIRII No. 8. — TELEFON 308.
CLUJ, DUMINECĂ 15 FEBRUARIE 1925

Anul II

N-rul 7

EXEMPLARUL: LEI 12

INSTITUTUL DE STUDII SOCIETATEA DE MÂINE

— CUVÂNTUL DE DESCHIDERE AL ADUNĂRII CONSTITUTIVE —

Punem astăzi bazele institutului de studii „Societatea de mâine”, menit să umple un gol simțit în viața publică. Simțim că avem o chemare și consacram energiile noastre izbândei în care credem. Suntem însufleșiți pentru ideile de progres, manifestăm bunăvoință, însă individul izolat este slab și fapta sa n'are consistență. Numai colectivitățile, oricât de mici ar fi ele, sunt în stare să îndeplinească operele de largă anvergură. Nu este suficientă bunăvoința, ci se impune organizarea voinelor într'o direcție precisă de operă constructivă.

Am crezut că una din datorităle publicistului este să scruteze realitățile social-economice ale țării sale, să aibă curajul opiniei în a desvăli cât mai fidel stările în care-și duc mulțimile viața, și în urmă să formuleze soluțiunile de ameliorare. Cu cât dragostea față de țărani noștri depădă este mai nețărâmurită, cu atât mai intens ne dor privațiunile lor și se trezește în noi imboldul tenace de a ne cobori între ei și a ne interesa de soarta lor. Cum însă sunt așa de puțini aceia, cari au pregătirea investigațiunilor și cum se opun atâtea alte dificultăți de ordin material pentru a le putea face, este necesară intervenția unei societăți ca a noastră pentru a-și oferi concursul.

Avem deosebită satisfacție că inițiativa noastră a stârnit un interes general, pentru că necesitatea anchetei este indiscutabilă. Vrem să cunoaștem la fața locului condițiunile materiale ale populației, viața sa morală, gradul de intelectualitate, aspectele etnografice, demografice și biologice, mentalitatea despre ideea de stat și îndatoririle cetățenești, cadrele istorice, situațiunea populațiunilor minoritare, să reconstituim datele statistice, pentru ca la sfârșit să facem operă de sinteză, să creăm formulele sociologice. Justificarea tuturor acestor ramuri de activitate se va face încurând în revista noastră, pentru ca peste o lună, când va avea loc inaugurarea secțiunilor să poată fi toată lumea dumirită în mod definitiv cu felurile institutului.

Scopul nostru este întreit: să cunoaștem necesitățile pământului nostru, să tragem concluzii de ordin sociologic și să închegăm rândurile cărturării noastre.

Ardealul este un complex de aspecte foarte variu. Multiplicitatea problemelor implică o atenție concentrată, à longue haleine. Organizația institutului nostru nu se limitează la granițele geografice ardelenene, căci se vor forma comitete și organizațiuni la București, Cernăuți

și aiurea cu intelectuali din acele părți, grija noastră va fi să luăm însă sub analiză fenomenele vieții social-economice de aici. Vrem un Ardeal cât mai bine cunoscut, pentru ca și valoarea sa să fie văzută în mod mai obiectiv.

Pornim la drum cu toată încrederea că vom fi urmați, vom avea concursul tuturor oamenilor buni. Dacă unii mai au oarecari rezerve, îndoieli și nedumeriri, sunt siguri că acestea vor dispărea încurând, iar ei nu-și vor precupeți ajutorul ce-l așteptăm. Intențiile noastre sunt curate și aci rezidă întreagă garanția succesului nostru. Noi n'avem aspirațiuni politice, nici nu vânam situațiuni, ci înfăptuim un lucru necesar. Înălțăm un steag și chemăm sub flamurile lui cât mai mulți cărturari. Nimic durabil nu se întemeiază decât pe jertfă și idealism.

Odatăce actul de fondare este consumat, începe munca noastră de a înmânunchia în societate un număr cât mai mare de membri. Vom spune că am izbândit abia atunci când institutul de studii va avea trei mii de membri activi și va fi capabil să editeze zece monografii la an. Întăiele însărcinări pentru anchete se vor da probabil în Iunie; până atunci avem toată vremea să strângem sub steagul acestei idei toată floarea cărturării noastre din Ardeal.

Ne luăm voie a îndrepta din adunarea constitutivă de acum un apel către publicul mare pentru a răspunde cât mai repede inițiativei noastre înscriindu-se ca membri ai institutului de studii Societatea de mâine. Să se formeze organizațiuni regionale în fiecare localitate mai importantă, cu comitetele lor, și să se procedeze de urgență la lucru. Reușita noastră este în funcțiune de de interesul ce-l vor ști deștepta frunțașii noștri în societatea locală.

Cum se poate vedea din propunerea de formațiune a comitetului executiv, pentru întâia dată se cimentează acum colaborarea cu minoritarii, o treime a membrilor comitetului o dețin ungerii și sașii. Suntem în asentimentul general al membrilor fondatori, când înfiripăm această colaborare dela care așteptăm rezultate de multă utilitate publică. Fie ca închegarea în acest chip să însemneze un stimulent remarcabil în tot ceea ce am preconizat.

Făcând urările de izbândă ale planurilor noastre, îmi dați voie, domnilor, să deschid adunarea de fondare a institutului nostru.

Ion Clopoțel

POLITICA EXTERNĂ

ROMÂNIA LA ULTIMA CONFERINȚĂ INTERALIAȚĂ

Suntem încă sub impresia sforțărilor ce se urmăresc de aproape un an în Franța și în Anglia, cu participarea tot mai binevoitoare a Statelor Unite, pentru lichidarea tuturor compturilor decurgând din război cât și pe urma tratatelor de pace.

Totalitatea acestor compturi, atât între învingători și învinși cât și numai între învingători, unii „mari” și alții „mici”, se poate cuprinde sub titlul generic de „reparațiuni și datorii de război”. Am arătat, pe scurt și fără date statistice, într-un număr trecut al acestei reviste, ce sunt reparațiunile și datoriile interaliate, precum și care poate fi cadrul unitar de solidaritate între unele și celelalte.

Complexul problemelor și al revendicărilor întemeiate din toate părțile, numai în capitolul „reparațiunilor”, este așa de mare și de delicat încât seria de conferințe internaționale ce au avut loc dela pacea generală până astăzi n'a fost în stare să lichideze ori să limpezească punctele litigioase din tratate.

Gândindu-ne la povestea lungă, nesfârșit de lungă, a reparațiunilor, vom înțelege dificultățile pentru lichidarea atât a datoriilor de război propriu zise cât și a datoriilor decurgând din noul statut politic teritorial al Europei, care, acestea din urmă, au un caracter aparte, deosebit și de reparațiuni și de datoriile interaliate, dar indisolubil legate laolaltă și condiționând menținerea noii ordine internaționale.

Caracteristica ultimei conferințe dela Paris.

E probabil că risipirea iluziilor din primele clipe ale victoriei și revenirea la realitate, a determinat schimbarea atmosferei conferințelor internaționale ce se tot întrunesc pentru lichidarea definitivă a războiului.

Ultima conferință interaliatea dela Paris, pentru repartitia sumelor provenind din aplicarea planului Dawes, în materia reparațiunilor germane, a evidențiat în deosebi schimbarea aceasta de atmosferă.

Puterile aliate „mari” n'au mai trecut acum peste părerile și revendicările formulate de aliații „cu interese limitate”, ci au făcut o sforțare generală de bunăvoință pentru a se ajunge la concluzii unanim admise de toți participanții. Egalitatea juridică dintre state, în chestiunile ce

privesc direct pe fiecare, a fost, în sfârșit, recunoscută ca o necesitate absolută în epoca noastră de vot universal și de opinie publică.

Al doilea fapt caracteristic ultimei conferințe, a fost prezența oficială a Statelor Unite și participarea lor la repartitia sumelor provenind din reparațiuni, deși, precum se știe, marea republică americană n'a luat parte până la urmă în opera tratatelor de pace generală. Să sperăm că interesul american la lichidarea războiului și tratatelor nu va însemna numai o participare la eventualele beneficii, — precum se manifestaseră în chip așa de puțin elegant unele glasuri în Senatul din Washington, — ci și o voință de a colabora în mod generos la opera de refacere europeană.

Reparațiunile și sarcinile noastre.

Revenind la partea care privește direct țara noastră și la activitatea desfășurată de delegații români la Paris, vom încerca să fixăm poziția exactă a României și rezultatele obținute în noua atmosferă internațională.

Programul conferinței fiind privitor la reparațiuni, România a avut să repete în primul rând protestarea ridicată, câțiva ani în urmă, în fața conferinței interaliate dela Spaa, care fixase abia la 10% cota ce ni-se cuvenia din totalul reparațiunilor impuse Germaniei.

Evoluția problemei reparațiunilor în genere și a celor germane în special, conducând la o reducere constantă și progresivă a realizărilor sperate dela foștii inamici, protestarea României apărea cu atât mai îndreptățită.

Căci, într'adevăr, dacă la suma inițială impusă Germaniei de 132 miliarde mărci-aur cota de 10% acordată României era prea puțin și provocase protestul dela Spaa, cota aceasta neînsemnată riscă să devină inexistentă după reducerile treptate ale totalului reparațiunilor germane până la suma planului Dawes.

Osebit de aceasta, reducerea sumei globale de reparațiuni impusă Bulgariei și apoi repartizarea plăților pe un termen mai lung, precum și suspendarea completă a plăților austriace și ungare pe termene destul de lungi, făceau, și din partea celorlalți foști inamici, irealizabile orice speranțe la despăgubiri de război pentru România. Cota, în apa-

rență mai mare, propusă tot la Spaa României, asupra reparațiunilor bulgare, austriace și ungare, ca o slabă compensațiune pentru sutimea din reparațiunile germane, a devenit de fapt inexistentă, cel puțin pentru câteva decade.

Astfel și *actiul* destul de redus din comptul post-belic al României se topea progresiv, până la dispariția lui completă, în vreme ce *passivul* aceluiaș compt rămânea intact, ba chiar cu evidente tendințe de creștere dacă ne gândim, de pildă, la noile pretenții ridicate de detentorii norocoși ai titlurilor datoriei publice austro-ungare dinainte de război, cu sprijinul guvernelor aliate din occident.

Nedreptatea unei asemenea situații, ca și nedreptatea tratamentului aplicat unuia dintre aliații cari au făcut cele mai grele jertfe în războiul comun, apăreau evidente.

Dela sine înțeles că nu era nevoie de prea mare talent în argumentare, cât de tact în procedare, spre a obține o revizuire favorabilă României.

Ce am obținut sau suntem pe cale de a obține: semnătura cu rezerve.

Când astfel se prezintă situația României, pretenția marilor aliați de a obține imediat plăți dela noi în conformitate cu dispozițiile tratatelor de pace și ale acordurilor speciale, — ca d. p. cota-parte din „datoria de desrobire” impusă tuturor moștenitorilor monarhiei habsburgice, afară de Italia, — apare absurdă sau nedreaptă.

În rezumat, o asemenea pretenție însemnează aplicarea unui tratament mai aspru față de unii aliați decât față de foștii inamici, iar generozitatea manifestată la adresa acestora din urmă ar putea conduce la anularea operii de dreptate internațională săvârșită pentru cei dintâi.

Căci, în definitiv, dacă învinșii sunt refăcuți și consolidați fără ca toți învingătorii să aibă egale posibilități de restaurare și închegare în cadrul noului statut politic-teritorial, opera conferinței generale de pace încetează de a fi viabilă.

Haosul prăbușirii unora dintre învingători, mai ales a celor din Europa orientală și n special a României, ca izolator față de Rusia bolșevică, ar constitui o primejdie mult mai gravă pentru întreaga Europă decât prăbușirea Bulgariei, Ungariei și Austriei pe care au căutat s'o evite reducerea sau amânarea sarcinilor respective de reparațiuni,

În sensul acestor considerațiuni, conferința dela Paris, cu tot programul ei limitat la reparația plăților germane provenite din aplicarea planului Dawes, a primit adeziunea cu rezerve a României la protocolul final. În schimbul unor promisiuni formale din partea Angliei și mai puțin a Franței, România și-a dat asentimentul provizoriu la o cotă de 1,1 la sută din reparațiunile germane (abia cu 0,1 spor peste cota dela Spaa) și de 10,54% din viitoarele reparațiuni austriace, ungare și bulgare.

Datoria de desrobire și plata bunurilor de Stat.

La ce se referă promisiunile Angliei și ce valoare pot avea ele în eventualitatea împlinirii lor?

Ele se referă la cota datoriei de desrobire (fixată la 235 mil. franci aur pentru România), cum și la plata bunurilor și proprietăților cedate de fostul Stat austro-ungar Statului român, prin schimbările teritoriale, și a căror valoare n'a fost încă definitiv stabilită înaintea Comisiunii de reparațiuni (evaluatiunea română, fiind de 1,1 miliard coroane aur în total, cea austriacă și ungară de peste o jum. miliard pentru Bucovina și de circa 4 miliarde coroane aur pentru Transilvania).

Spre a se înțelege chestiunea în întregul ei, trebuie să adăugăm că aranjamentul internațional din 10 Sept. 1919 semnat odată cu tratatul dela Saint-Germain și care impunea Poloniei, Cehoslovaciei, Jugoslaviei și României plata unei sume totale de un miliard jum. franci aur către marii aliați, sub titlul de „contribuție la sarcinile și cheltuelile pentru desrobirea” fostelor teritorii habsburgice, lega indisolubil datoria aceasta cu plata bunurilor și proprietăților de Stat transferate și stabilirea posibilitatea compensațiunii între sumele datorate sub aceste două titluri de Statele moștenitoare și cele convenite lor sub titlul de reparațiuni austro-ungare.

Data fixată pentru a începe plata acestor două datorii, a bunurilor și a desrobirii, era 1 Ianuarie 1926, după care diferența în plus, față de comptul reparațiunilor, trebuia lichidată de fiecare Stat moștenitor, prin bonuri la purtător 5%, emise la ordinul guvernelor american, englez, francez și italian.

Admițând că evaluarea definitivă a bunurilor, la Comisiunea de reparațiuni, nu va trece prea mult peste evaluarea făcută de Statul român și adăugând cota fixată din

datoria de desrobire, însemnează că dela 1 Ianuarie viitor România ar avea să plătească o anuitate de circa 100 mil. franci aur (deci 4 miliarde lei) la o datorie însemnând minimum 2 miliarde franci aur.

Făgăduiala formală a Angliei și pe cât se pare, după *Times*, și a Franței, — fără să socotim, pentru moment, opunerea intransigentă a Italiei, — urmează ca, în tratativele viitoare, să ducă la compensarea reparațiunilor convenite nouă contra acestor două titluri de datorii, adică la ștergerea unei sarcini așa de mari prin compensație cu foarte problematice reparațiuni austriace și ungare.

Semnătura provizorie la Paris ar implica, în schimb, din partea României, obligația de a-și da, în sfârșit, adeziunea la cota ce i-a fost fixată asupra reparațiunilor germane.

Creanțele speciale afară din planul Dawes.

Un alt punct câștigat la ultima conferință dela Paris, este rezerva drepturilor României de a urmări față de Germania, fie prin Comisia de reparațiuni, fie prin înțelegere directă creanțele speciale, ce avem împotriva ei, decurgând din prioritățile art. 232 anexa I. și art. 259 ale tratatului de Versailles.

Planul Dawes stabilind o nouă evaluare a totalului reparațiunilor germane, implica oarecum ștergerea creanțelor speciale. Acordul dela Paris salvează, explicit, drepturile României.

Aceste două creanțe sunt constituite de emisiunea Băncii Generale sub ocupațiune, în sumă totală de 2.173 mil. lei aur, și de aplicarea anticipată a odiosului tratat de București din 1918, impus României, dar anulat prin pacea dela Versailles.

Evident, mențiunea din acordul dela Paris nu ne garantează în realizarea acestor creanțe împotriva Germaniei, dar ne rămân deschise căile ca, prin mijloace directe de acțiune și de presiune, să obținem reparațiunea convenită sub cele două titluri speciale.

În acest sens, se cuvine să amintim succesul obținut față de Ungaria, cu prilejul apelului la Societatea Națiunilor pentru refacere, când am lichidat definitiv procesul decurgând pe temeiul art. 181 al. V din tratatul dela Trianon pe urma ocupațiunii române la Budapesta. Ungurii formulau pretențiuni exorbitante la Comisia de reparațiuni, pentru cea ocupațiune impusă de atacul bolșe-

vic pe Tisa, și nu puteau fi aduși la sentimentul realității, grație scrisoarei de însoțire a tratatului de Trianon, către delegații unguri ce aveau să-l semneze, cât și atitudinii Comisiunii de reparațiuni.

Când nevoia de recurs la Societatea Națiunilor a impus ridicarea ipotecei asupra bunurilor ungare, pentru garantarea creditorilor, România, care avea să-și spună cuvântul direct și, tot odată, împreună cu ceilalți membri ai M.ței antante, a condiționat asentimentul la ridica ipotecei stabilită prin tratatul dela Trianon, de renunțarea Ungariei la pretențiile pentru ocuparea Budapestei.

Odată câștigat și acest punct prioritar la restituiri în natură decurgând din menținerea creanțelor speciale convenite României pe urma tratatelor de pace, în afară de reparațiunile propriu zise, chestiunea va veni în desbaterile unei conferințe generale cu foștii noștri inamici, Bulgaria, Ungaria, Austria și Germania spre a ni-se garanta toate restituiri în natură.

* * *

Putem încheia, prin urmare, cu constatarea că ultima conferință interaliată dela Paris este pe cale de a însemna un mare pas înainte pentru lichidarea sarcinilor României decurgând din întregirea națională și din dispozițiile speciale ale tratatelor păcii generale.

Avantajul ne apare cu atât mai însemnat cu cât, se apropie momentul când va trebui să lichidăm capitolul datoriilor publice dinainte de război, aferente teritoriilor dobândite la pacea generală, precum și capitolul mult mai încărcat al datoriilor de război propriu zise.

În aceste capitole, să nu uităm, n'avem de sperat nici o compensație formală, decurgând direct ori indirect din tratate, pe baza căreia să așteptăm vre-o anulare.

N. Dașcovici

IN BUCUREȘTI

depozitul revistei

SOCIETATEA DE MAINE

este în strada Zaharie no. 3.
D. MIHAIL BOTE este autorizat
cu încasarea abonamentelor.

INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE**REFORMA INVĂȚĂMÂNTULUI AGRICOL**

Instituțiile de promovare a agriculturii diferă după regimul agrar de întotdeauna. Schimbarea acestui din urmă trebuie să aducă cu sine și adaptarea tuturor instituțiilor agricole. La noi reforma agrară s'a făcut fără nici o repercusiune asupra acestora, rămânând toate în forma, în care le-am avut sub vechiul regim agrar latifundiar. De aceea anomaliile, cari le avem sub raportul producției agricole dela aplicarea reformei agrare încoace.

O asemenea omisiune, care, spre norocul nostru, deocamdată nu este cea mai mare dintre acele de pe urma cărora agricultura noastră suferă, s'a făcut și cu reorganizarea învățământului agricol, care trebuia să urmeze primelor măsuri luate în vederea executării reformei agrare.

Nici până azi nu s'a făcut însă nimic pentru aducerea învățământului agricol în concordanță cu noile împrejurări obvenite în sistemul proprietății agricole, cari au modificat esențial și rolul aceluia. În trecut sub vechiul regim agrar unica chemare a învățământului agricol a fost aceea de a da contingentul necesar de agronomi, cari la rândul lor, prin contactul direct cu agricultura ca organe de conducere în administrațiile moșiilor, își îndeplineau menirea de propagatori ai științei și tehnicii agricole, în strânsă legătură cu importanța ce o aveau sub acest raport chiar marile moșii. De fapt progresul științelor agricole se aplica aproape exclusiv pe marile moșii exploatare cu concursul agronomilor, fiind aceste numai în mod indirect oarecari mijloace de propagandă agricolă pentru mica proprietate care era cu totul neglijată. Precizăm, că diferitele provincii românești în aceasta privință din motive binecunoscute se prezintă sub deosebite aspecte, dar nu este locul de a ne ocupa de ele aci mai pe larg.

Neglijarea miciei proprietăți nu a avut urmările, ce le ar avea azi, deoarece covârșitoarea parte a pământului cultivabil din țară o reprezentau marile moșii. După aplicarea reformei agrare însă, acestea fărâmițându-se, numai puține moșii mai necesită și pot suporta intervenția agronomului. Contactul direct al acestuia cu pământul s'a întrerupt, încetându-i astfel și vechiul rost. În primele încercări de organizare a agriculturii în legătură cu reforma agrară i s'a aflat

un nou, dar nu adevăratul rol, cerut de actualele exigențe ale agriculturii.

Aplicarea reformei agrare, care i s'a încredințat și rolul ce i s'a desemnat pentru viitor agronomului în vederea îndrumării producției agricole nu pot înlocui contactul direct cu agricultura, absolut necesar pentruca poziția de factor decisiv la îndrumarea și intensificarea acesteia să și-l poată menține. Agricultura nu se poate mulțumi numai cu concursul polițial al agronomului, care a început să i se atribue dela aplicarea reformei agrare încoace. Un nou contact direct adaptat noiei repartizări a proprietății agricole, va trebui căutat cu orice preț, pentru-ca agricultura să nu rămână fără îndrumători chemați.

Reforma învățământului agricol în mod firesc va fi în funcțiune de această nouă chemare a agronomului. Chiar dacă actualul rol i s'ar permanentiza, vechile noastre instituții de învățământ agricol nu și pot păstra cadrul de până acum, fiind și în acest caz necorespunzătoare noiei situații. Nu ne ocupăm de această eventualitate, căci, fiind prea dăunătoare pentru progresul agriculturii noastre, ni se pare absolut imposibilă.

Care va fi deci noua menire a agronomului și cari vor fi modificările cerute de aceasta în structura învățământului nostru agricol?

Răspunsul ni se pare foarte simplu.

Faptul, că pământul a trecut de sub directa îndrumare a agronomului în stăpânirea țăranului (și pentru a evita generalizări prea categorice, ne referim din nou la deosebirea ce există și acum în diferitele provincii sub acest raport, ceace nu ne împedecă a ajunge la concluziile din acest articol) indică și direcția în care învățământul agricol va trebui îndreptat. Țăranului, stăpânul de azi al pământului și salahorul sau dijmașul de ieri, îi lipsesc pe lângă multe altele și cunoștințele necesare, pentru-ca să nu se producă o stagnare sau regres chiar în producția noastră agricolă și pentru a putea ținea pas cu cerințele de intensificare mereu crescânde ale acesteia.

În mod logic învățământul agricol va trebui adaptat acestor noi stări de lucruri, făcându-l accesibil marilor mase țărănești lipsite de cunoștințele cerute de o rațională cultură a pământului. Acest nou rost al învățământului agricol de a fi adresat

direct cultivatorilor de pământ, crează și noul rol al agronomului. Agronomul-administrator de sub vechiul regim agrar va trebui înlocuit cu agronomul-pedagog cerut de noua formațiune a proprietății agricole, care cu ajutorul învățământului va căuta o nouă legătură cu agricultura prin contactul cu țărăimea, care prin mijloace educative corespunzătoare va trebui mereu să o țină în curent cu progresele științelor agricole.

Examinând sub acest raport structura actuală a instituțiilor noastre de învățământ agricol, nu va fi greu de constatat, că aceea nu corespunde noilor cerințe. Dubla chemare a învățământului agricol, pe de o parte a pregăti pe agronomul-pedagog cerut de actualul regim agrar, de altă parte îndreptarea acestuia spre masele țărănești cultivate de pământ, nu va putea fi realizată de actualele instituții. Școlile de agricultură de toate gradele, așa după cum le avem azi, prea poartă timbrul vechiului regim agrar, diametral opus celui actual, încât să poată fi menținute fără o radicală reorganizare și fără riscul de a face să se permanentizeze o stare de lucruri evident anacronică.

Până chiar și învățământul superior a rămas încâtușat în cadrele vechi și nu numai că nu și-a introdus în programul său științele impuse de noul rol educativ al agronomului, dar nici în alte privințe n'a ținut pas cu cerințele vremii. La instituturile noastre de învățământ agricol superior, tehnica economiei rurale d. e. a rămas și azi cea adaptată marilor moșii, și nu se vede nici o tendință de a introduce schimbările cerute în acest obiect de învățământ, care dintre toate păstrează cea mai strânsă legătură cu regimul agrar de întotdeauna. Pentru a înălțura orice echivoc, precizăm că nu facem nici o referire la acea parte a obiectelor de învățământ, cari reprezintă științele pure cu materie agricolă și cari nu pot fi în nici-o dependență de regimul agrar.

Învățământul mediu, care în noua situație unicul ar putea fi chemat să stea în ajutorul celui superior în vederea asigurării contingentului de agronomi, lipsește aproape cu totul.

Învățământul agricol inferior și elementar în forma lui actuală a devenit complet anacronic. Aceste nu mai au nici un rost. Scopul de odinioară de a crește logofații, organele inferioare, de strictă execuție în administrația marilor moșii, a

incetat sau cel mult s'a menținut în proporții foarte reduse. Absolvenții școlilor inferioare și elementare de agricultură nu se mai pot înmulți, fără a produce nu numai mari anomalii în administrația agricolă a țării, dar și o absolută desorientare în ceea ce privește noul rost al agronomului. Pentru că atât cultura lor generală, cât și cea profesională foarte minimală îi face incapabili de a îndeplini nu numai noua chemare, care va trebui să vină, ci și cea actuală de polițist agricol, după cum arată cu prisosință situația în care se află azi agricultura și aplicarea reformei agrare, din cauza acestor elemente angajate la acele lucrări prin o falsă interpretare a rostului agronomilor cu pregătire inferioară. Admiterea stabilizării acestor anomalii, sau chiar trecerea lor în domeniul învățământului, conceput așa după cum reese din cele ce preced, la necesitatea realizării căruia vor trebui să concludă și forurile competente, ar însemna o completă desconsiderare a intereselor vitale ale agriculturii, care nu va putea fi neglijată fără grave consecințe pentru întreaga noastră economie națională.

De aceea învățământul agricol inferior actual va trebui complet modificat în sensul, ca acesta să servească exclusiv pentru răspândirea științei și tehnicii agricole moderne, aceasta din urmă adaptată regimului agrar de mică proprietate, în masele țărănești. Natural, acest învățământ agricol creat pe seama țărănimii nu se va putea introduce fără o încadrare corespunzătoare în acesta și a celorlalte organe și instituții de propagandă și îndrumare agricolă. Îndesebi aceste din urmă vor trebui să facă parte integrantă din cadrul aceluia. Așa numitele „ferme model“, în forma în care azi sunt menținute și înființate de stat nu mai pot avea vechiul rost după noua organizare a instituțiilor de promovare a agriculturii.

Modul cum noul plan al învățământului agricol se va putea îndeplini, necesită expuneri mai amănunțite, cari nu pot intra în cadrul unui singur articol. Cu această ocaziune ne-am năzuit a constata numai starea actuală absolut anacronică, în care se află, cu tendința de stabilizare, învățământul nostru agricol și a arăta principiar, care va fi direcția în care acesta va trebui îndreptat și modificat, pentru a ține pas cu cerințele agriculturii, atât sub raportul intereselor generale și proprii ale statului nostru, cât și al

progresului științific pe acest teren, căruia numai în acest chip i s'ar putea asigura substratul necesar pentru viitor.

Adresăm factorilor în drept un stăruitor apel să se ocupe de studierea problemei și pentru a afla mijloacele de soluționare să medi-

teze asupra stării insuportabile în care se află la noi agricultura, din cauză, că odată cu reforma agrară nu s'a realizat și o adaptare a instituțiilor de promovare a acesteia, între cari un loc de căpetenie ocupă și învățământul agricol.

Dr. George Rusu

○○○○○○○○

ACTUALITĂȚI

REFORMA CALENDARULUI

S'a adevărit „vorba“ cu mintea Românilor cam întârziată, cu ocazia reformării calendarului bisericesc, care a produs o agitație și în poporul dela sate și în tagma intelectualilor, dela orașe în special. Însă, contrar aparenței, întârziării sunt intelectualii, nu „poporul“. Căci s'a hotărât în vară reformarea calendarului și în toamnă s'a și introdus „noul calendar“. Poporului însă nu i s'a explicat de ajuns ce înseamnă această „schimbare“, de ce se face și de ce e bine să se facă și de aceea s'a întâmplat că în unele locuri reforma a fost refuzată de popor. Firește că prima obiecție a țărânului, când e vorba de o schimbare sau de-o învoire, este: „De ce să facem altfel decum era înainte?“ la care e gata să adaugă de prea multe ori; „și bine era înainte, nu-i de lipsă nici o schimbare“. Însă prima obiecție poate fi pripită și deci necorespunzătoare, chiar și la țărani, și ea poate fi combătută — în cazul de față ea trebuia preîntîmpinată.

Prea târziu, după ce s'a introdus reforma, s'a început „agitația“ cea mare și la intelectualii dela orașe, cari au dat alarma că „poporul nu primește reforma“, „poporul nu i s'a explicat destul reforma“, „poporul nu înțelege, în esență, reforma și deci nu o poate admite“ și „nu ne cunoaștem poporul“. Într'adevăr nu cunoaștem religiozitatea poporului precum nu cunoaștem nici alte laturi ale sufletului lui. Vina o au însă deopritivă intelectualii-preoți și intelectualii-mireni.

*

Fără îndoială reforma, sau mai bine zis îndreptarea calendarului bisericesc era necesară și utilitatea ei nu mai trebuie din nou discutată — pentru intelectuali, dar se discută incapacitatea poporului dela sate de a înțelege atât necesitatea cât și utilitatea acestei reforme. S'a spus: „Calendarul e asimilat vieții intime a poporului și schimbarea lui nu e o reformă de suprafață ci o reformă fundamentală... Calendarul, după popor, nu e o socoteală omenească utilă, ci e și el o revelație... Pentru țărani sărbătorile nu-s ca pen ru unii orășeni o convenție și o igienă, ci apariții de fond ale unei realități mai adânci. Pentru el sărbătorile sunt o

cosmologie... A schimba deci sărbătorile e pentru el o imposibilitate logică“. Apoi s'a adăugat că poporul nu înțelege nici necesitatea națională, nici necesitatea economică și nici necesitatea de adevăr, ca să zic așa, a îndreptării calendarului. Cred că este o învinuire prea gravă, prin generalitatea ei, adusă țărânului, căruia pretinsa dublare a sărbătorilor i-ar servi drept un nou motiv de lene. (Textual: „Și cum exasperați la treabă nu prea au fost țărani noștri, vor găsi acum prilejuri noi de voluptate sedentară“).

Intimpinările sunt ale dlui V. Băncilă, care dealtfel a discutat cel mai serios problema în „Ideea europeană“ (Nr. 159 și urm.) Pe dl. Băncilă îl cunosc de azi vară, dela Valenii de munte, unde a ținut două dintre cele mai valoroase conferințe: una despre problema Basarabiei, cu argumente din domeniul filosofiei politice, care ar putea figura cu multă vrednicie într'o broșură de propagandă în străinătate pentru recunoașterea drepturilor noastre asupra acestei provincii, și alta despre importanța istoriei naționale, care ar putea servi, cu aceeași vrednicie, drept introducere la o bibliotecă de popularizare a istoriei naționale, pe care ar putea-o întreprinde „Fundatia Principele Carol“ sau altă asociație culturală. Aceeașă vervă în expunere și aceleași fraze bogate în conținut, — ca un ciorchine sănătos cu boabele dese și pline de must, — cari curg cu naturalețe ca o apă limpede și repede de munte. În privința schimbării calendarului însă argumentele d-sale mi se par mai puțin convingătoare. Nu cred întreagă țărănimia noastră incapabilă de a înțelege această reformă.

*

În ziua primă de Crăciun am ascultat în biserica unui sat de pe Târnave predica unui preot octogenar, care a arătat toate motivele schimbării calendarului și poporul, care dealtfel adoptase de mai înainte reforma, probabil convins de predicile anterioare ale preotului local, a înțeles foarte bine. A înțeles și că nu e vorba de a lua noi Români calendarul dela Unguri sau dela Sași, deci nu e vorba de „o necesie făcută minorităților“ — „motive de decepțio-

nism etnic", fiindcă acest calendar îl au și celelalte popoare române, „frații noștri: Francezii, Italianii și ceilalți”, precum și celelalte popoare de o lege cu noi — ortodoxe. Poporul a înțeles și „că călindarul n'are nimic aface(!) cu sfânta noastră credință strămoșească”, cum spune Mitropolitul primat într'o pastorală și deci nu s'a ștribit credința prin schimbarea calendarului, ci s'a îndreptat numai greșala care exista mai înainte. Dealfel reforma este și nemijlocit în interesul poporului, *Pr. Gh. Sălcescu* într'un articol din „Universul”, (6 Ianuarie 1925) arată unul din neajunsurile duplicității de calendar — civil și bisericesc: „De câte ori nu s'a întâmplat sâtenilor să meargă la judecată cu citația socotită pe stilul vechi, în care sunt ei deprinși! De sigur că mulți au avut mari neajunsuri în această privință”. Și vor mai fi fost și alte neajunsuri.

Problema cred că trebuie pusă în legătură cu cultura poporului. Faptul că țărani din satul de pe Târnavă, pomenit mai înainte, au înțeles și au primit reforma calendarului eu mi-l explic astfel: 1. Satul, în bună stare, este în vecinătatea unui oraș mărișor cu care are legături comerciale, încât sâtenii merg des la oraș, și se știe ce influență binefăcătoare are un oraș asupra deșteptăciunii poporului din satele învecinate. 2. În sat se citesc gazete populare și o gazetă populară bine scrisă încă are o mare influență asupra inteligenței poporului. Nu mai vorbesc de influența școlii, cunoscută tuturor, care poate schimba mentalitatea omului: dovadă nepotrivirea de vederi în unele chestiuni dintre popor și „intelectuali”(!) 3. Acelaș efect bun îl au calendarele populare, care în Ardeal au fost un puternic factor de cultivare a poporului. 4. Marele războiu deasemenea a contribuit la lărgirea orizontului intelectual al țaranului. Bărbații soldași au umblat „peste țări și mări”, au văzut multe și au auzit multe, pe care apoi le au povestit la întoarcere și celor rămași acasă. Au văzut multe popoare și au auzit despre și mai multe, încât și-au putut închipui acum că și alte popoare se folosesc de calendarul nou, ca să nu creadă că am luat dela Unguri sau dela Sași acest calendar.

Și, cazul acestui sat nu este un caz particular, ci un caz tipic.

Dar este destul de semnificativ faptul că au refuzat reforma calendarului țărani din regiunile unde poporul este mai puțin „luminat”: în unele părți, numai în unele părți, din Munții Apuseni, din Maramureș, din Moldova și din Basarabia. Și se știe că în Basarabia, spre ex., avem cel mai mare procent de analfabeți. Numai o mică minoritate de sate n'au primit reforma, și, în regulă generală, satele unde poporul este mai întunecat au refuzat-o deocamdată, căci

refuzul nu este definitiv. Lucrul este demn de reținut și trebuie să tragem toate concluziile evidente din această constatare, cu privire la cultivarea poporului.

Mai rămâne poate de discutat — pentru unii — dacă e bine sau nu ca poporul să aibă și puțintică judecată, pe lângă acel „imponderabil sufletesc”. magic și irațional, relevat de d. *Lucian Blaga* („Cuvântul” din 25 Decembrie 1924), dar eu cred că nu trebuie învinuită așa ușor întreaga țărâna română că nu este capabilă să înțeleagă o îndreptare, o reformă dictată de adevăr, de interesul țării și chiar de interesul ei. Poporul înțelege dacă i se explică, dar greșala este că nu i s'a explicat de ajuns și pretutindenea rostul reformei. Căci nu ajunge o pastorală a mitropolitului sau a episcopului, publicată în gazeta bisericească locală ori într'o revistă de specialitate și reproducă pe urmă și în gazetele politice și chiar ceftită în pripă în biserică de preot, în loc de predică. Serie de predici trebuia în fiecare sat, cu repetarea aceluiași lucruri chiar, pentru a se putea lămuri în întregime problema. La nevoie s'ar fi putut întrebuița procedeul „democratic” de a discuta cu „poporul” în biserică reforma. Dacă avea cineva o nedumerire să și-o spună și preotul — firește deplin „stăpân pe materie” — să-l lămurească, pentruca nici o umbră de indoială să nu rămână în sufletul țaranului. Aceasta-i menirea preotului și era datoria fiecărui preot să facă așa, iar datoria autorităților superioare era să supravegheze conștiințele ca preoții să-și îndeplinească această datorie.

O jumătate de an de regaz să li se fi dat preoților ca să-și îndeplinească această misiune și sunt convins că, întreg poporul ar fi primit reforma. Nu cred, ca d. *Nichifor Crainic* („Cuvântul”, Nr. 47 din 2 Ianuarie c.: *Anul religios*) că „era mult mai bună propunerea unui preot, de al deplasa (calendarul) cu o singură zi pe an” pentru ca astfel în 13 ani reforma să se îndeplinească „pe nesimțite.” Par'c'ar fi vorba de o înșălăciune pe care vrei s'o ascunși pentru ca cel pe care-l tragi pe sfoară (poporul) să nu prindă de veste. Preotul care a făcut propunerea aceasta trebuie să fie și politician, pentru că numai în capul unui politician a putut încolți această idee. Doar nu faci un lucru rușinos ca să-l faci pe ascuns și apoi par'că nu s'ar fi observat și această șchiopătare a anului! 13 ani neputincioși, cari pierd fiecare câte-o zi! Când să se facă saltul aceasta „pe nesimțite”, la Crăciun, la Paști, sau când? Și cum? De sigur noaptea.

Numai prin predici s'ar fi putut soluționa problema. Dar preoții nu și-au făcut toți datoria.

Imi spunea cineva că într'un sat

din Basarabia preotul local, un om mai în vârstă, ar fi întebat pe oameni într'o duminecă, după liturghie:

— Uite ce se vorbește, oameni buni, că cei mai mari ar vrea să ne schimbe calendarul; să ni-l iee pe al nostru, pe care l-am avut până acum și să ne deee altul. Ce ziceți la asta?

— Apoi de, părințele, noi ce să zicem? Ce ni-i spune D-ta.

— Apoi eu zic că noi să nu schimbăm nimic. E bun cel pe care l-am avut până acum și nu ne trebuie altul.

Și în satul acela preotul a ținut sărbătorile în primele luni ale reformei tot după calendarul vechiu. În astfel de sate se prea poate ca acum să se țină două rânduri de sărbători pentru a nu jicni nici pe autorități, dar acestea sunt puține și vina nu o are poporul, ci preotul. Se vede că era de lipsă să se țină mai întâi o serie de predici unor preoți despre îndreptarea calendarului, ca pe urmă să poată și ei lămuri poporul despre această reformă.

Și aceste predici ar fi fost un bun prilej de a combate diferitele secte religioase, cari s'au folosit de nesocoteala cu care s'a introdus reforma pentru a face propagandă în favorul lor, sămănând neîncredere în cei mai mari și în credința strămoșească din forma ei de astăzi.

Dar nu știu ce ar trebui să se facă cu acei agenți electorali ai diferitelor partide politice, cari s'au folosit și de această reformă bisericească pentru a face propagandă în favoarea partidului lor „invinuid pe preoți că au primit sume mari dela stat ca să-și deee și ei asentimentul la schimbarea calendarului”. v. „Cuvântul” din 31/XII 1924. Sărman popor, a căzut și de astădată pacostea politicianismului peste capul tău! Se mai miră cineva că într'un sat oarecare din fundul Moldovei, poporul, căldărit de cap de atâtea propagande, s'a împotrivit noului calendar?

S. 7. I. 1925.

I. Boitos

Greșeli de tipar. — În un numer trecut (4—5) cauza încurcături creiată în tipografie de deseale intreruperi de curent electric, (produse chiar în săptămâna în care apăream în 32 pagini!) s'au paginat articolele dlor *A. Banciu și N. Buta* fără a fi trecute prin a doua corectură. Până ce s'a observat greșale. s'au tras câteva sute de foi în cari articolele amintite conțin câte-va greșeli de tipar. Cum greșelile nu sunt de o gravitate prea mare, credem că autorii și cititorii ne vor ierta.

52525252525252525252525252

Răspândiți Societatea de Maine

2525252525252525252525252525

M. EMINESCU ȘI V. MICLE

(Fragment)

București, 8 Februarie.

Vorbind aseară despre viața lui Eminescu, am stărui să limpezesc și chestiunea unui amor, despre care mult s'a scris și care ar merita o cercetare mai adâncă decât toate cele făcute până azi. S'ar cerceta: tot felul lor de-a se mișca față de sexul contrar, da capo, nu numai între sine, ei doi singuri, pentru a trece apoi la cazul lor special, urmărit evolutiv și apreciat în lumina rezultatelor care au reeșit din studiile nouă despre sexualitate, de ex. ale școlii psihanalitice, fără a primi și exagerările ei.

Veronica era o „variabilă” (zice însași despre sine) și înțelegea, câteodată, ca așa trebuia să sfârșască amorul lor, cum s'a sfârșit; Mihail om cu puțină voință — mânia lui era foarte intelectuală — om cu adieri de masochism, de-o lepădare de sine până la gradul de a adora și picioarele Veronicăi, pe care (el spune) le și săruta voluptos, deci om care, din când în când își va fi dat samă că pasiunea-l așează în situații nu tocmai potrivite cu rostul său contemporan de poet satiric al școlii Sf. Vineri; Mihail a resuflat puternic, când a putut spune lui Slavici: În sfârșit am scăpat. Cum se apropiară, pas cu pas; cum se certară; cum se împăcară, pentru ca să se certe iarăși, este de cercetat, eu am zis: de un specialist, doctor în știința sexualității, dar și Don-Juan, care să fi cunoscut și din experiență sufletul feminin. Dacă n'o va face doctorul, cercetarea o voi face eu. . .

Acum aș voi să public numai un act, rămas în manuscrisele lui Eminescu. Precedentul grav al actului a fost faptul că trăind încă Șt. Micle (care atunci era de 58 de ani), Veronica devenise „soția” lui Eminescu (și el, și ea de câte 28 de ani) și anume în ziua de 1878, 27 Octomvrie, precum clar reese din scrisorile lor (O. Minar: *Cum a iubit Eminescu*, p. 171). Eminescu s'a și socotit dator să o iea pe Veronica de soție. Se văd cauzele pentru care nu a putut-o lua! Aici ele nu mă interesează numai una, „variabilitatea” Veronicăi. Ea reese din scrisoarea-ciornă rămasă în manuscris *) din care scot aici câteva părți. (Sublinierile sunt ale mele.)

„. . . Doamnă, de mult joc un rol nevrednic de mine însumi, și vrednic de simțemintele care le-am avut pentru Dta, căci sperez că nu le mai am. Cât ai fost dusă am avut timp să reflectez asupra stării mele și s'o gădesc nesuferită.

„Doi ani de zile, Doamnă, n'am mai putut lucra nimic și am urmărit ca un idiot o speranță — nu numai deșartă — nedemnă. Căci într'adevăr ce am putut spera? Acum pentru 'ntâia dată ai vorbit limpede cu mine, aceasta tocmai nezcând nici un cuvânt, nescrîindu-mi nici-o literă, căci se vede că la mânăstire nu-ți mai trebuie o manta, cum îți trebuia un om despre care unii alții să presupue că-l iubești, pe când în realitate iubești pe cine știe cine. Știu multe de Dta, eu care pân'a veni în această țeară afurisită aveam inimă curată și minte deșteaptă. Nu i-ar putezi oasele cui au dat ființă acestor țeri, în care cuvântul nu-i cuvânt, amorul nu-i amor. . .

„Sgârcită (?) în orice zimbet și orice privire cu inima, care mi-aș fi dat viața bucuroasă pentru atâta numai, n'ai fost așa cu oricine, o știu bine aceasta.

„Dar cred că trebuia să sfârșim odată. Nu poți zice, Doamnă, că eu aș fi dat cauză la această ciudată relație. În orice caz pân'a te cunoaște puțin numai, simțimentul meu nu (eră) cu mult deosebit de acela dintre „Amor și Psyche”; D-ta erai o idee în capul meu și te iubeam cum iubește cineva un tablou. După ce singură ai voit altfel și ai prefăcut visul meu în copil (?) al D-tale, nu mai putu rămâne astfel, pentru (că) nu am apă în vine și nu mai sunt nici de 16 ani nici de 70. Ei bine, ce ai binevoit a face din mine? Mi-ai omorât orice idee îmi veni în cap; am stat aicea în acest oraș, pe care nu-l pot suferi, pentru a te vede „en societă” odată pe săptămână și pentru a fi ridicol în ochii lumii și, cece e mai mult, în ochii D-tale. Credeam în D-ta, acum nu cred. Cine mă cunoaște, cum m'ai cunoscut D-ta, cine știe cum știi D-ta, că n'am putut iubi nici pe mamă-mea mai mult decât te-am iubit; că cel mai mic sacrificiu, ce binevoiai a m-l face mai adăogea încă acea iubire, acela va ști cum am trebuit să fiu, când am căpătat siguranța, că era destul să ieși pela Varatia (adică la Piatra), pentru ca să nu mai gândești un moment numai la mine.

„Ce să mai continuăm, Doamnă, o comedie pe care D-ta ai știut s'o joci bine. . . dar în care rolul de buffon nu-mi convine.

„De-mi voi aduce aminte vr'odată aminte de D-ta, fii sigură, că va fi fără ură. . .”

Proiectul de scrisoare a devenit scrisoare; scrisoarea a fost trimisă; pentru-că așa trebuie înțeleasă o frază din răspunsul Veronicăi (7 Octomvrie

1882; Minar, loc. cit., p. 169—172), în care — repezind vorba lui Eminescu cumcă el a iubit-o mai mult decât pe mamă-sa —, Veronica zice: „poate că și eu am comis crima nerertată de a te iubi mai mult decât pe mine însumi, mai mult decât pe mama mea” etc. Este, evident, răspunsul ei la fulgerătoarea scrisoare a poetului, care mai zisese:

„Nu crede că-ți fac imputări. Ce imputări se pot face unei femei ușoare? Dacă am a imputa cuivă ceva, este numai mie, mie care am (fost) atât de dobitoc ca să cred o clipă în vorba D-Tale.

„Reînturnarea din parte-mi. . . c'o singură condiție. Aceasta e să împarți soarta rea în care trăesc eu, să fii a mea, oricum aș trăi și oriunde. Dacă aș ști că ai o scânteie de iubire pentru mine, aș așteptă și o suță de ani. . .”

Rivalul era un oarecare Ghica-Kogălniceanu, care nu interesează aici.

Cetind astfel de trăsete, Veronica s'a hotărât să moară. „Citește-mă, căci am să mor” — începe răspunsul ei. S'a resgândit însă.

Zisese ea, nu de mult (2 Iunie 1882): „ne iubim ca niște copii”; în patru luni copilăriile duseseră la gânduri de sinucidere, la tragedie. Și am dreptate să zic că evoluția lor merită o refacere, în care versurile fișnite din ea ar trebui să facă parte și ca izvor biografic, nu numai ca încântare estetică?

G. Bogdan-Duică

○○○○○○○○

Din dicționarul greșelilor noastre de limbă

XIII.

Intre greșelile frecvente care se întâlnesc în scrisul românesc, trebuie subliniată mai bătător la ochi și greșala care se face la întrebuintarea articolelor noastre prepozitive: *al, a, ai, ale* (o combinare a articolelor postpozitive cu particula *a*).

Exemple: „Cunoscători a nevoilor națunții” (S. Simionescu. *Lamura* no, 10—11. 1924 pg. 445). Corect: *ai*.

„Aceste ființe mici, nevinovate, așchitile inconștiente a marel păduri în tăiere” etc. (Tot acolo pg. 454). Corect: *ale*. Se referă la *așchitile*.

„Nu de mult a apărut un fel de organizații, numite a „amicilor copiilor”, a căror membri sunt unii lucrători politici” etc. (Tot acolo pg. 458). Corect: *ale* căror. Se referă la *organizații*.

„Unul din multele aspecte a felului în care organele de conducere înțeleg să aducă la îndeplinire rolul tutelar și omnipotent al Statului modern” etc.

(N. R. nr. 208. 1924. pg. 1. c. 2). Corect: *ale*. Se referă la *aspecte*. „Dacă se mai adaogă la acestea și abuzurile de tot felul al administrației” etc. (N. R. nr. 214. 1924. pg. 2. c. 3). Corect: *ale*. Se referă la *abuzurile*.

*) La Academie, nr. 2255, p. 316—321.

„DELA MISTICISM LA RAȚIONALISM“ DE MIHAIL DRAGOMIRESCU

„Situția României în concertul european este al unei țări puternice și de frumos viitor“. (N. R. 216. pg. 1. c. 5). Corect : a.

„Statul, al cărui (!) cetățeni suntem... (Beiușul nr. 19. 1924. pg. 1. c. 1). Corect : al cărui.

„Este vorba de o încercare de atentat în contra Bursei (din Berlin), a căror autori trebuie căutați în cercurile radicale ale comunistilor“. (Univ. 6 Sept. pg. 5. c. 4). Corect : al cărui Se referă la încercare.

„24 din copiii revoltaților au fost executați. Între aceștia sunt și membrii biroului din străinătate a partidului menșevic“. (Univ. 12 Sept. pg. 1. c. 4). Corect : al (dacă se referă la partid), iar dacă a voit să înțeleagă pe membrii biroului trebuia să zică : „Între aceștia sunt și membrii din străinătate al biroului partidului menșevic“.

„Mi-am dat seama (de aceea) că vechiul suflet românesc, sufletul nouă atât de scump a tinerilor de azi... (Tel. rom. nr. 13. 1923 pg. 2. c. 3) Corect : al. Se referă la sufletul.

„Fericirea de care vorbește Ibsen nu e vagul ideal a sufletelor de fiecare zi (Al. Busuioceanu : „Figuri și cărți“ pg. 81). Corect : al. Se referă la ideal.

„Michel Daniel, al cărui familie era așezată de mai de mult în țară“. (R. Rosetti : „Amintiri“ vol. I. V. R. Iași. pg. 183). Corect : a cărui. Se referă la M. D. „A fost răpit de niște țigani nomazi, puși la cale de un creditor din Transilvania a tatălui lor“. (Tot acolo, pg. 25). Corect : al. Se referă la creditor.

„Cauzele mănoase tot aveau să treacă în ultima instanță dinaintea divanului domnesc al cărui hotărâre trebuia s'o înțarească“. (Tot acolo, pg. 185). Corect : a cărui h. etc. etc.

Cei care întrebunțează numai forma a și pentru masculin și pentru feminin, la singular ca și la plural, au rămas credincioși uzului din scrierile noastre mai vechi sau din unele graiuri provinciale, în care genitivul e precedat într'adevăr numai de această formă a articolului prepozitiv.

Nu mai cât limba literară s'a mai îmbogățit și nuansat. Și, dacă în vers se mai trece cu vederea, ca o licență poetică, în proză nu se mai admite să fie puse aceste patru forme distincte ale articolului prepozitiv sub o singură pălărie : cea a formei pentru fem. sing.

Va trebui deci, ori de câte ori întrebunțăm acest articol, să ținem seamă de regula :

Articolele al, a, al, ale, precedând un genitiv, nu se acordă cu acesta, ci cu substantivul la care se rapoartă genitivul.

Cfr. exemple :

Un băiat al vecinei.

O fetiță a vecinului.

Câțiva pul ai surorii mele.

Câteva găini ale fratelui meu.

Axente Banclu

Titlul acesta sugestiv al noii cărți a d-lui M. Dragomirescu trezește în mod spontan în sufletul cetitorului, asociații de idei în legătură cu un anumit curent din filosofie și anume din teoria cunoștinței. De fapt însă, el este exponentul unor cercetări cu totul realiste și concrete în domeniul culturii noastre din ultimii treizeci de ani și din prezent.

Conținutul acestei lucrări este pentru cetitorul care cunoaște estetismul clasic al d-lui Dragomirescu o adevărată surpriză, căci problemele pe care d-sa le pune, desvoltă și soluționează, nu mai sunt de natură pur literară și de natură cultural-socială. De pildă, ideea organizării unui stat cultural cu misiunea de a realiza supremația culturală a elementului românesc asupra elementelor minoritare, supremația pe care nu o poate asigura statul nostru politic, pentru că el și-a luat anumite angajamente față de acestea prin tratatul dela Versailles, este o idee eminentamente socială.

Dar ceva mai mult ! Manifestările literare din ultimii treizeci de ani, călăuzite de o ideologie naționalistă, d-sa le cercetează în primul rând ca fiind concretizate în anumite curente culturale și numai în al doilea rând pe personalități.

Prin urmare și în aceste cercetări, punctul de vedere cultural social primează asupra celui literar estetic. Din această constatare, firește noi nu tragem nici o concluziune, dar iarăși nu putem trece cu vederea această nouă orientare a vederilor d-lui Dragomirescu. Explicațiunea titlului cărții este dată în ultima parte a volumului care are următoarele subtitluri : „Generația dela 1890 și „Misticismul național“, „Triumful unei școli literare“.

D-nul Dragomirescu spre deosebire de Titu Maiorescu care era neîncercător în puterile de creațiune ale neamului nostru pe tărâmul literar, este de un optimism robust în această privință.

D-sa consideră epoca culturală a lui T. Maiorescu ca o perioadă de asimilare, căreia i-a urmat dela 1900 încoace o perioadă de creațiune originală pe tărâmul literar, perioadă în care s'a afirmat cu toată vigoarea și în mod strălucit geniul creator al neamului nostru.

Omul reprezentativ al acestei perioade a fost dl N. Iorga, o personalitate mistică, tăiată din alt metal sufletesc decât predecesorul său, măsuratul și raționalul T. Maiorescu.

Prin dl N. Iorga a izbucnit și s'a organizat mai târziu sensibilitatea adâncă și năvalnică a generațiilor dela 1890 - 1900 în legătură cu existența și soarta neamului nostru, sub forma unui curent social : misticismul național, care a avut un răsunet deosebit mai ales în literatură și politică. D-sa numește acest curent misticism, pentru că promotorii lui au fost conduși atât în literatură cât și în politică, mai mult de simțire și intuiția imediată, într'un cuvânt de idealismul național.

Înt'adevăr mai toate producțiunile noastre culturale, din acea vreme mai ales cele literare pun în relief acea stare sufletească, în care „sentimentalitatea națională, fie pe față, fie discretă, se afirmă precumpănitoare“.

Acest misticism este creatorul întregii noastre literaturi de 20 ani încoace.

El s'a manifestat în literatură pe lângă naționalismul înflăcărat al d-lui N. Iorga,

prin pragmatismul social-ardelenesc al d-lui O. Goga, prin pragmatismul moralizator al lui Al. Vlahuță, prin pragmatismul anarhic al d-lui Brătescu-Voinesți, prin pragmatismul etic manierat al scriitorilor : Alex. Florescu, I. Miculescu și S. Mehedinți dela „Convorbiri literare precum și prin estetismul latin al d-lui O. Densusseanu.

Curentul acesta care își găsisse protagoniști după cum am văzut în scriitori eminenți, devenise primejdios pentru literatura noastră prin exagerările lui critice și prin orientarea acestora pe panta subiectivismului și naționalismului strănt, care-i răpeau orice seninătate, veritate și autonomie. Reacțiunea împotriva lui a pornit dela scriitorii grupați în jurul revistei „Convorbiri critice“, care apare în anul 1907 sub direcțiunea d lui M. Dragomirescu.

Noua școală literară și-a propus producerea unei literaturi naționale în limitele adevărului artistic, cu excluderea preocupărilor de natură practică sau științifico-filosofică. Prin activitatea acestei școli s'a imprimat misticismului din literatură o direcțiune raționalistă, întrucât operile literare li se cereau să fie nu numai românești, dar ele mai trebuiau să aibe și o valoare estetică, pentru că literatura noastră să nu intereseze nu numai neamul ci umanitatea întreagă.

Di Dragomirescu își intitulează cartea dela : „misticism la raționalism“ pentru motivul că dirijarea acestuia spre raționalismul moderat se datorește activității literare dela revista „Convorbiri critice“.

Noua orientare dată literaturii noastre, se menține și astăzi deoarece toate operele datorite scriitorilor cenuclului acestei reviste, dintre care unii mai trăesc și astăzi, mărturisesc obiectivitatea și autonomia lor, grija pentru fond și formă precum și un românism care nu este tendințios ci de natură pur artistică. Cartea d-lui Dragomirescu se termină prin câteva prețioase articole asupra scriitorilor cari au colaborat la revista „Convorbiri critice“. Aceste articole sunt adevărate modele ale genului. Citez dintre ele articolele asupra lui I. Minulescu și Emil Gârleanu remarcabile atât pentru justetea vederilor, cât și pentru admirabila concisiune a stilului.

Alături de aceste articole de critică literară, nu pot incheia, fără să relev și articolele nu mai puțin interesante și de actualitate : „Statul român și Cultura română“, „O nouă instituție culturală“, „Ateneul român, Academia activă“ etc., privitoare la producerea, răspândirea, perfecționarea și primatul culturii românești în noul stat român.

Soluțiunile și sugestiunile pe care le dă dl Dragomirescu prin aceste articole, ca și prin dialogul : „In Dumbrăviile Ell ee (Statul cultural)“ pentru orientarea culturii noastre în viitor și pentru asigurarea primatului cultural fără jignirea minorităților, sunt de un mare interes, căci ele limpezesc și desleagă în parte una din problemele delicate și dificile impuse de noua situațiune politică a statului românesc.

De aceea aparițiunea cărții d-lui Dragomirescu este binevenită.

Const. Georgiade

Redacția și administrația revistei
SOCIETATEA DE MAINE

sunt instalate în palatul Camerii
de Comerț din Cluj (nr.ii 115 și 116).
— Ore de birou zilnic 9—13. —

CĂRȚI VECHI ROMĂNEȘTI

Pe lângă cărțile cunoscute de Bibliografia românească veche numai după citate, în colecția Bibliotecii din Cluj se găsește un număr destul de frumos de cărți, cari, autorilor Bibliografiei le-au fost cu totul necunoscute.

Dăm mai la vale lista acestor cărți unice, pecăt noi știm.

1. *Euhologhion*, adică Molitvenic-Acumu a treiaoră tipăritu, după rânduiala celui grecescu. În zilele de Dumnezeu înălțatei domnii apré luminatului oblăduitoru a toată Tara Rumânescă. Ioanhu Neculae Alixandu Voevod Maorocordatu. Cu blagoslovenia și cu toată cheltuiala pré sfințitului Mitropolit a Ungrovlahiei, chir Daniilă. În scaunul Bucureștiloru, la anul dela Hs. 1722. De Savva Ieromonahulu Tip.

În 8° (13¹/₂×18) de 7 foi și 530 pagini. Sfârșitul lipsește. Foile liminare cuprind foaia de titlu, predoslovie și cuprinsul. Pe verso foii de titlu e stema ambelor principate, cu 8 versuri asupra stemei. Pe foaia a doua se află două stihuri din scrisoarea către Corinteni a sf. Pavel, iar sub aceste o floare tipografică. Pe verso acestei foi începe predoslovie: Cuvântare cé mai de nainte, către pré sfințitul și de Dumnezeu dăruitul Archiepiscop și Mitropolit a toată Ungrovlahia chir Daniil după căzuta datorie ca unui stăpânu îi aducu plecată închinăciune, și se termină abia pe verso foii patru. Restul foilor cuprinde „Pénaxul, adică însemnare de cele cesă află întracést molitvenic”.

Textul cu roșu și negru începe pe pagina 1, având 26 rânduri pe pagină. În fața textului se află o scurtă notiță fără dată, scrisă cu mâna, pe care o reproducem: Acestu Molitvenicu iaste a Popii Mateiu Boeriu din Gridu. Cumpărat cu bani buni ai săi pentru care am însemnat ca să știe. Eu Popa Bucur Popovici paroh Gridului.

Molitvenicul e de proveniență din o comună de pe țara Oltului.

2. *Dumnezeeștile și sfințele Liturghii* acelu dintru sfinți părinților noștrii a lui Ioan Zlatonstu, a lui Vasilie celu Mare și a Prejdeștenii-Acumu tipărite întru alu doilea anu, dinu a patra domnie a țării Rumânești, a pré luminatului și pré înălțatului Domnului nostru Ioannu Constandinu Nicolae Voevodu. Cu blagoslovenia pré sfințitului Mitropolitu alu Ungrovlahiei chir Neofitu. Și sau tipăritu în tipografia domnească, în orașulu Bucureștiloru. La anul de la zidirea lumii 7254. De cucerniculu între Preoști Popa Stoica Iacovici tipografulu.

În 8° (14×19¹/₂) de două foi și 246 pagini. Foile liminare cuprind foaia de titlu, pe verso căreia e stema principatelor cu șase versuri asupra stemei, și cuprinsul. Textul e cu negru și roșu. Pagina plină are 26

rânduri. Liturghia se sfârșește c'o rugăciune către Născătoarea de Dzeu.

3. *Catavasier-Blaj*, 1762, În 8° (8¹/₂×15) de 13—545 pag. Inceputul până la pagina 12 inclusiv, lipsește deosemena și sfârșitul. Anul apariției s'a putut stabili după pascălie. Cât privește locul unde s'a tipărit, cred că nu ne înșelăm, dacă în urma unor indicii destul de sigure (caracterele tiparului etc.) susținem că e Blajul.

4. *Anthologhion*, adică Floare cuvintelu. Carele cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeștilor Prasnice, ale sfinților numiți, și ale sfinților de obște, cesă preznuesc în 12 luni ale Anului. Acum tipărit rumânește în zilele pré luminatului Domnu Io Scarlatu Grigorie Ghica V. V. Cu blagoslovenia pré sfințitului Mitropolit a toată Ungrovlahia chiriu chir Grigorie. În sfânta Mitropolie în București. La anul dela Hs. 1766. De lordache Stoicovici tipografulu.

Din acest Anthologhion nu avem decât foaia de titlu. Titlul e încadrat în chenar bogat de gravuri, cari represintă sf. Troiță, Ap. Petru și Pavel, Sf. Nicolae și Grigorie, Constantin și Elena, etc. Pe verso foii se află stemele Moldovei și Ungrovlahiei, cu „12 stihuri politice”, cuprinse într'un chenar de flori tipografice.

5. *Bucvaru*. Sau începere de învățătură celoru ce voru să învețe carte cu slove slovenești. Ci sau tipăritu acumu de Protoierei al Basarabiei Mihailu Strélbéchiu întru însușu a sa tipografie în târgulu Dubăsari în stăpânire Rossiei. În anul 1792, Noemvrie 28 zile.

În 4° mic (9¹/₂×14¹/₂) de o foaie fără număr și 47 foi numerotate. Foaia fără număr cuprinde titlul Bucvarului, având pe verso reprezentată Treimea de Protoerei Mihail iar sub gravură 3 stihuri. Pagina plină are 13 rânduri. Tiparul e numai negru.

6. *Bucvaru*, Sau începere de învățătură celoru ce voru să învețe carte cu slove slovenești Ci sau tipăritu acumu de protoierei alu Moldovei a Valahiei și a Basarabiei Mihailu Strebitchii, întru însușu a sa tipografie, în cvartera cé orânduită la dumnelui Ni (ga?) Vasilieviu Cărstănoi ce au fostu bugomistru în maghistratulu Movilăului.

În 4° mic (9×15¹/₂) de 1 foaie fără număr și 44 foi numerotate: Foaia liminară cuprinde titlul Bucvarului, iar pe verso o gravură reprezentând Restignirea de Protoierei Mihail. Sub gravură sunt două stihuri în limba slavă. Tiparul e numai negru. Sfârșitul lipsește.

7. *Strașnicu*. Acum a treia oară așezat și tipărit, după rânduiala beserecii Răsăritului. Supt stăpânire înălțatului împărat Romanilor Franțisc al Doilé Craiului Apostolice. Mare Prin-

țip al Ardélului și a célelalte. Cu blasvenia Exselenții Sale pré luminatului și pré sfințitului Domnului Domn Ioann Bobb, vlădicul Făgărașulu în Blaj la Mitropolie. Anul dela naștere lui Hs. 1800. (cu tipariul Seminariului).

În 4° (21×33¹/₂) de 1 foaie și 218 pagini. Foaia primă cuprinde titlul cărții cu o poartă bogat înfrumusețată, cu gravuri din viața lui Isus. Pe verso foii, Răstignirea. Textul cu roșu și negru e tipărit pe două coloane. Pagina plină are 42 rânduri. Exemplarul e complet.

8. *Sfintele și Dumnezeești'e Liturghii* acelu dintru sfinți părinților noștrii, alui Ioanhu Zlatoust, a lui Vasilie Cel Mare alui Prejdeosștenii. A doa oară tipărită în zilele Préinălțatului Impărat Franțiscus al Doilé. Cu slobozia Inălțatului Crăescuului Gubernii a tot Ardélului. Sau tipărit în Sibii în tipografia lui Ioanhu Bart 1807.

În 4° (18×20) de 2 foi și 316 pagini. Foile liminare cuprind titlul și cuprinsul liturghiei. Textul e cu negru și roșu. Caracterele sunt de două mărimi. Exemplarul e complet.

9. *Bucvariul* pentru pruncii cei românești cari se află în Crăimé Ungurescă, și împărțile ei împreunate. La Buda Crăiasca tipografie a Univerșității Unguresști. 1814.

În 8° mic 10×16¹/₂) de 48 pag. Pe foaia de titlu se află și stema Austro-ungariei. Textul începe pe verso foii de titlu. Exemplarul e complet.

10. *Psaltire* fericițulu proroc și împărat David. Cu molitvele la toate cathismele și cu cântările lui Moizi, cu psalmi aleși și cu toate pripélele lor, cu Paraclisul Précestii și cu Pashalia. Acum întâiu tipărită, în zilele pré luminatului și pré înălțatului Impărat al Austrii Franțiscus cel din Tăiu. Cu toată cheltuiala dumnelui chiriu Constantin Boghici. În privileghiată tipografie din Brașov, prin tipografulu Fridrih Herfurt, 1816.

În 4° (16×21) de foi și 324 pagini. Exemplarul e complet. Pagina din urmă se sfârșește astfel: Naș vră s'auz cu rușine Ponos dela sarcine Să zică, că un pré bine Sau diortloșit de mine. Ioan Bărac, translator.

Bibliografia rom. veche nu amintește de această Psaltire. Iarcu în Bibliografia cronologică română, amintește de o Psaltire din 1816, Ianuar. Această însă nu pare a fi Psaltirea noastră, cu atât mai mult că luna „Ianuar” amintită de Iarcu imediat după an, în exemplarul nostru nu obvine.

11. *Calendar* (?) 1816.

În 8° (11×18) de 180 pag. Exemplarul e incomplet. La început lipsește foaia de titlu, iar la sfârșit lipsește de asemenea câteva pagine.

Calendarul acesta nu este nici cel din Buda, nici cel dela Iași din 1816, amintite de Bibl. rom. veche. Anul apariției acestui Calendar, statorit după Pascălie, e cert. Locul unde a

BIOPOLITICĂ**CONSUMAȚIA ALCOOLULUI ȘI SITUAȚIA BREVETELOR ÎN TRANSILVANIA**

Este cu neputință să știm precis, ce cantitate de alcool se consumă anual în România. Dealtfel aceasta nu se cunoaște nici în țările occidentale, unde anchetele statistice sunt organizate în mod științific și executate de specialiști. Va trebui să ne mulțumim deci cu datele statistice, pe cari le avem și să încercăm în mod deductiv să evaluăm în baza lor, cantitatea de alcool, care se consumă în diferite regiuni ale țării.

Un valoros indice, care ne arată aproximativ cantitatea alcoolului consumat, este cunoașterea numărului debitelor de alcool. Desigur că acest indice se utilizează cu mare rezervă, din cauză, că în unele județe se produce mult alcool de particulari, (vin și rachiu) și se poate chiar, ca populația unor județe să consume mai mult alcool produs propriu, decât de proveniență comercială. Sunt iarăș alte județe, în cari crășmarii fac comerț întins și nu se ocupă exclusiv de plasarea alcoolului, sau mai corect de propaganda alcoolică... Aici pe lângă un număr relativ mare de crășme cantitatea alcoolului consumat este ceva mai redusă. Și desigur că sunt și alte cauze, cari trebuiesc cercetate atunci când întrebăm numărul crășmelor, ca indicator pentru aprecierea consumației alcoolului. Dăm aici o tabelă

fost tipărit deocamdată ne e necunoscut.

Informațiile date asupra cărților unice, ajunse în posesiunea Bibliotecii din Cluj, sunt cât se poate de succinte. S'a urmărit numai scopul de a face cunoscută cărțile, cari aduc o contribuție reală bibliografiei românești vechi.

Ca încheiere amintim că Bibl. Univ. din Cluj are în colecția sa, pe lângă raritățile și unicele publicate, o carte de-o importanță excepțională, anume un *Evangelist slavon coresiian*, tipărit la Brașov, înainte de anul 1570. Prof. Crețu, din a carui bibliotecă a ajuns la noi acest Evanheliar, susține greșit că ar fi de pe la anul 1512. E sigur, însă, că Evanheliarul face parte din cărțile coresiene. Presintă însă astfel de particularități, cari în nici una din cărțile cunoscute până acum nu obvin. Despre aceasta însă, la timpul său.

Ioan Roșu,
bibliotecar.

statistică; descifrată cu suficient critism, ea ne dă posibilitatea să tragem anumite concluziuni.

După datele ultimului recensământ (1920) populația Transilvaniei, Banatului etc. a fost de 5,246,271 locuitori. Numărul brevetelor de alcool pe acelaș teritor este de 18,572. Revine o crășmă la 282 locuitori.

Județul	Naționalitatea celor ce dețin brevete					Total	La cești locuitori revine 1 brevet
	Români	Unguri	Germani	Evrei	Alții		
Alba de jos	600	118	34	106	—	858	319
Arad	383	234	147	317	35	1116	357
Bihor	341	326	11	874	—	1552	315
Bistrița	145	23	85	210	—	463	260
Brașov	196	87	212	16	—	512	199
Carăș-Severin	782	81	281	223	93	1460	291
Ciuc	63	537	2	105	—	707	197
Cojocna	377	218	29	479	—	1103	278
Făgăraș	339	14	31	21	—	405	232
Hunedoara	704	52	140	133	—	1029	311
Maramureș	45	27	2	395	—	469	326
Mureș-Turda	385	224	66	321	—	996	220
Odorheiu	16	298	26	107	—	447	267
Sălaj	202	185	5	454	—	846	255
Sătmar	197	329	73	827	—	1426	210
Sibiu	291	15	289	16	—	611	287
Solnoc-Dobâca	260	111	3	452	—	826	288
Târnavă-mare	153	39	284	43	—	519	444
Târnavă-mică	212	72	51	82	—	417	275
Timiș	292	149	738	211	135	1525	321
Treistaune	103	540	12	71	2	728	199
Turda-Arieș	226	176	1	154	—	557	315
Total	6312	3855	2523	5617	265	18,572	282
Proporția crășmarilor pe naționalități	34,1%	20,8%	13,2%	30,3%	1,5%	100%	
Proporția locuitorilor pe naționalități	57,29%	25,53%	10,54%	3,54%	3,08%	100%	

Din acești 282 locuitori, jumătate sunt femei, iar din 141 bărbați aproape jumătate sunt minori. Rămâne deci un număr de circa 70 bărbați pentru fiecare crășmă. Cât trebuie să consume 70 de bărbați, pentru ca crășmarul să-și afle socoteala, să poată acoperi cheltuelile de regie, să trăiască și pe deasupra să se mai și îmbogățească?

Am făcut un calcul de proporție în privința repartizării pe naționalități a populației noastre și a crășmarilor. Disproporția este foarte evidentă în defavorarea românilor și ungarilor și în favoarea germanilor și în special a evreilor. Este semnificativ, că ungarii, cari au fost susținuți prin toate artificiele de fosta stăpânire ungurească, abia au a cincea parte din numărul total a crășmelor, deși ca număr ei sunt un sfert din întreaga populație. Românilor li s'a dat un număr enorm de brevete dela 1918 încoace, astfel încât proporția lor s'a îmbunătățit. Totuș românii au abia 59% din cifra, care le-ar reveni dacă s'ar

respecta proporționalitatea națională. În schimb evreii au cu 856% mai multe crășme, decât le-ar reveni în baza proporției lor numerice.

Dacă aruncăm o privire asupra tabelii de sus, ne vom face o idee destul de clară, asupra situației din fiecare județ încât cred că este inutil, să formulez concluziuni, cari se trag în mod logic, din descifrarea comparativă a diferitelor coloane.

Dr. S. Manuilă

o o o o o

Doctor G. Sglimbea

fost asistent univ. la Paris (prof. Gosset) operațiuni chirurgicale, boli de femei, faceri, genito-urinare sifilis.

Consultațiuni: 9-12 str. Sf. N. Șelari 5
4-6 str. Armenească 35

BUCUREȘTI

Faceți reclamă în Societatea de mătne.

SATE, ORAȘE, REGIUNI

Activitate studentească pozitivă

— Cercul cultural Țara Bârsei —

În împrejurările așa de agitate de azi, când o parte din lume a început să creadă, că studenții nu știu altceva, decât să facă manifestații gălăgioase mulți studenți, organizați în societăți pe regiuni, se gândesc serios și la o operă constructivă, prin răspândirea culturii românești în masele poporului.

Cum această operă de obicei e puțin cunoscută publicului mare, vom spiciu deocamdată ceva din activitatea din vacanța Crăciunului, a Cercului Studenților din Țara Bârsei — Cluj.

Fiind un cerc cultural nu putea să nu fiină în aceste frumoase sărbători, cel puțin câteva șezători culturale, în unele sate din regiunea căreia îi aparține. Astfel a aranjat două șezători în comunele Tohanul vechiu și Tohanul nou, unde a ținut o conferință d. Ionel Tanislau, intitulată: „Bolșevismul“.

Declamări bine reușite ale d-lor Tătu-lea, Bătușan și alții, lectura din scriitorii români a d-lui Spârchez, precum și Balada lui Porumbescu și Doina, frumos executată la vioară de d. Voicu, au completat în mod fericit programul șezătorilor la Tohan.

A treia șezătoare a ținut-o Cercul Studenților din Țara Bârsei, la Brașov, în ziua de Duminică 28 Dec. 1924, în istorica aulă a liceului „Andrei Șaguna“. Acolo, d. prof. univ. Gh. Bogdan-Duică, a vorbit publicului numeros, despre opera poetică a scriitorului, care azi pare că ar fi — deși nu merită — uitat. Expunerea concisă, motivată științificește, câteva citații bine alese și citite cum numai D-sa știe, avură darul să transporte publicul, ce-l urmăria cu atenția încordată într-o epocă, în care generația mai bătrână de azi, citia și gusta cu multă plăcere, pe autorul unei „Fete tinere pe patul morții“. Prin această conferință, s'a reimprospătat în memoria publicului, unul din cei mai activi și mai citiți, din scriitorii noștri în a doua jumătate a secolului trecut, și i s'a adus pe această cale, o însemnată și justă reintegrare.

Câteva poezii, declamate așa de bine de d. Russu și d. Veștea, precum și bucățile clasice și naționale de muzică, executate la vioară de d. Voicu, au plăcut foarte mult publicului, care a plecat mulțumit sufletește, că studenții știu să-și facă datoria și față de poporul din mijlocul căruia s'au ridicat. Menționăm în treacăt, că șezătoarea dela Brașov, a fost prima când profesorii universitari și cu studenții lor, vin și lucrează mână în mână la ridicarea culturală a poporului nostru.

În ajunul începerii cursurilor, în seara Sft. Ioan, ținut acest cerc studentesc, la invitarea intelectualilor de acolo, a aranjat un festival artistic cultural, în unul din fostele centre maghiare înfipte în mijlocul masei românești, în orașelul Huedin. Un public numeros a ascultat cu viu interes conferința d-lui Ioan Z. Enescu, care a vorbit despre, „viața și opera lui Nicolae Bălcescu“. Din întreaga conferință, — s'a reliefat în mod viu, mai ales figura de martir, a scriitorului și omului de sacrificiu, care a fost Bălcescu.

Un mare număr de poezii și anecdote, declamate cu vervă și mult talent de

dșoarele: Rally, Caracioni și Borza, și de d-nii: Șerban, Veștea, Tărătanu și Russu, apoi punctele de vioară bine executate de d. Voicu, și în sfârșit o piesă de teatru: „Ce știa satul“ de Valjean, bine interpretat de Dna Rally, Dș. Borza și d. Șerban dela Teatrul Național din Cluj, au format partea artistică a programului.

Aceasta este activitatea unui singur cerc studentesc, iar dacă am cerceta, am vedea că sunt poate 20 de astfel de organizații la Universitatea din Cluj, cari își vor închina din ce în mai mult prisosul forțelor lor tinerești operei constructive.

I. Brașoveanu

•••••

Cărți, reviste, ziare

Balzac și critica română

Viața Românească de pe Decembrie anul trecut (n. 12) continuă cu publicarea materialului brut biografic despre Eminescu, adunat și studiat de singurul om care putea să facă această operă erudită: G. Bogdan-Duică. Nădăduim ca din masa aceasta de fapte cronologizate să iasă odată o vastă sinteză, pe care i-o pretindem autorului. Tot în continuare dl Mihai D. Ralea publică *Formația idell de personalitate*. După ce d-sa a studiat, în n-rul precedent, elementele biologic și sociologic, acum studiază evoluția psihologică a personalității, ca să poată sfârși în n-rul viitor cu individualitatea și în-sa-și personalitatea. Dl Ralea scrie și literar, nu numai științific. — Proză scrisă cei doi Teodoreanu. —

Revista ieșiană răspunzând la însemnarea dlui Radu Dragnea despre romanul „Cousine Bette“, găsește că „d-sa e un conservator: îi displace modernismul în literatură și atunci apără patrimoniul clasic de interpretări“. Dacă autorul a citat părerea criticilor francezi vechi, nu a însemnat că le apără, în mod conservator, patrimoniul clasic; iar dacă a analizat acel roman din alt punct de vedere decât cel modernist, nu rezultă că e contra modernismului. Și nici „a priori“ n'a judecat autorul opera lui Balzac. Punctul de vedere a fost tocmai eliminarea oricărei păreri preconcepte și înțelegerea operei lui Balzac în ea însăși, izolată de părerile curente. De ceace suferă critica literară la noi este tocmai punerea înaintea operei a uneia din cele două atitudini comode, sau conservatoare sau novatoare. Și ni se pare că nici „V. R.“ nu este scutită de această comoditate intelectuală, cu toată abilitatea pe care o are în discuțiile literare cu diferite reviste. Mai obiectivă decât în direcție, revista ieșiană ne apare în darea de seamă asupra cărților, în recenzii și dela carte la carte.

Scriitorii cari asmut Curtea Marțială împotriva confracților

Lumea dela Iași (n. 12) se deschide cu un articol de dl M. Sevastos despre „criticul G. Ibrăileanu“. Nu este un articol de apreciere critică asupra scriitorului, ci un portret familiar, — dl Sevastos spune că a făcut parte din redacția „Vieței Românești“ — din care reese omul intim. Este un omagiu, care, tocmai prin această mărturisire, ne scutește de multă discuție. Dar ceace ne oprește luarea aminte, este observația dlui Sevastos că sunt scriitori capabili „să asmuță Curtea Marțială împotriva confracților de alte idei“.

O persiflare la adresa lui

Mihail Kogălniceanu

Mișcarea literară (n. 12) are un articol de fond: *Trăiască Hrisoverghi!* iscălit de dl Scarlat Struțeanu. Ce urmărește autorul cu această titulatură neobișnuită? Dl Struțeanu, declarând pe Hrisoverghi mort literariceste, persiflează pe Mihail Kogălniceanu „ca critic literar“. Dacă ne oprim puțin asupra cazului, o facem ca să rectificăm părerile neîntemeiate ale dlui Struțeanu. D-sa scrie că Mihail Kogălniceanu (la *Dacla literară* și *Propășirea*) urmărea: „Incurajarea numai a literaturii originale românești [perfect adevărat] — și disprețuirea ori cărei traduceri, dacă opera tradusă nu este în legătură cu viața și poporul românesc“ [afirmație absolut neadevărată]. Lăsăm al doilea motiv de persiflare, căci pentru prima oară se scoate un defect din ideea lui Kogălniceanu de a strânge în coloanele aceleși reviste (la 1840 l) scriitorii români din toate provinciile Daciei. Ne oprim la întâiul motiv. Kogălniceanu a combătut la *Dacla literară* traducerile rele din cărți fără valoare literară, dar a încurajat pe cele bune, dând ca exemplu opere din literatura greacă sau opera lui Montesquieu. Pentru o documentare trimitem la capitolul despre Ideile literare în *Mihail Kogălniceanu* de R. Dragnea.

Dacă astfel de motive invocate în defavoarea lui Kogălniceanu sunt înlăturate de însa-și restabilirea adevărului istoric pe baza textelor, nu tot așa de ușor se poate cădea la o înțelegere justă când este vorba de judecarea operei literare a marelui moldovean. Dl Struțeanu își micșorează adversarul — căci d-sa a făcut din Hrisoverghi și Kogălniceanu adversari ca din ziua de azi, — punându-l în comparație cu ... Titu Mainrescu. Dar este atât de simplu: ugul a făcut în literatură operă culturală, și altul estetică. De ce să confundăm obiectele? Și nu este adevărat că Mihail Kogălniceanu, pentru că n'a emis judecăți estetice, ar fi primit scriitorii români cu grămada!

Kogălniceanu și-a câștigat titlu de critic tocmai în urma meritului de a fi făcut, oarecum, o selecție între scriitorii contemporani Dl Struțeanu, care citează pe Hrisoverghi ca laudat de Kogălniceanu — fără, însă, să spună că laudă a fost o prefață pioasă la încercările unui începător, — trece sub tăcere că Mihail Kogălniceanu, cu admirabila lui intuiție, a încurajat și a afirmat pe Alexandri, Grigore Alexandrescu, N. Bălcescu și poezia populară. Dacă s'ar face un inventariu, la Titu Maiorescu se găsesc cu mult mai multe nume de autori citați ca buni, dar care astăzi înseamnă și mai puțin decât Hrisoverghi. Dar să nu mai insistăm!

Literatură suplimentară

Cuvântul literar, suplimentul ziarului *Cuvântul*, a ajuns la n-rul 5, anul II-lea. Este o foaie informativă în sensul *Mișcării literare*. În ultimul număr se dă o notă informativă asupra lui Knut Hamsun. Se traduce și o năvelă, pe care dacă nu ne înșală memoria, am cetit-o în volumul *Skaven der Liebe*. Foaia este simpatic redactată de către dl Cezar Petrescu.

O revistă nouă

Țara Voevozlilor. Din Făgăraș primim al doilea număr al revistei cu acest titlu evocator al trecutului. Se subintitulează „social-literară“ însă în primele două numere am găsit numai literatură (și nu

toată dintre cea mai aleasă) și recenzii asupra cărților și revistelor noi. Pe noi ne bucură orice nouă revistă — de orice gen — care vede lumina pe plaiurile Ardealului atât de văduvite în ultimul timp de preocupări intelectualicești. Fie ca noua revistă să marcheze încă un semn al revirimentului ce se anunță. În speranța aceasta o salutăm cu bucurie.

Organizarea bisericii ortodoxe

În „Cuvântul“ d. Nichifor Crainic discutând desorganizarea actuală a bisericii ortodoxe, scrie: „Care ar fi ieșirea din această dezastruoasă situație? Singură revenirea la Biserică unică, sobornicească într'adevăr, și crearea, pe deasupra autocefaliilor naționale, a unui patriarhat suprem a cărui autoritate s'o recunoască toate popoarele de aceeași credință. Acest patriarhat ecumenic suprem nu va mai putea fi în nici un caz național. Internaționalizarea lui e condiția neapărată a izbânzii. El va trebui să fie opera viitorului Sinod ecumenic. Altfel, — sunt destul ochi, — și dintre cei mai ageri, — cari se îndreaptă, dornici de mântuire, — spre Roma eternă“.

•••••

Premierile Teatrului Național

Mărgeluș

— Comedie în trei acte de A. de Herz —

„Mărgeluș“ e o mică jucărie de teatrală în care dialogul viu și bine susținut, sclipitor în spirite ușoare, în calambururi uneori comune, duce simplu, fără analize subtile și adânci, la un deznodământ natural și omenesc.

Fără a fi o comedie de situații sau de conflicte, are în ea totuși gingășii sentimentale foarte reușit plasate, iar personajele principale sunt prinse, dacă nu definitiv, însă în deajuns pentru a ne da adevărați oameni, nu fanteze.

În casa lui Andrei Zota, ministrul agriculturii, fiul său Radu, introduce ca dactilografă pe Gina cu care are nu numai vechi relații, dar chiar un copil, pe Mărgeluș. Dar familia Zota, parveniți, simpli până la prostie, au mari visuri matrimoniale, vrând să-și însoare pe Radu cu fata unui general pensionar. Ministrul Zota are o amantă care vine adeseori în casa lui, fiind o cochetă din societatea mare. Când Radu refuză înșurătoarea pe motiv că iubește pe altă femeie, tatăl său e îngrozit că-și pierde amanta. Dar lucrurile se limpezesc aflându-se că dactilografa Gina e dragostea lui Radu. Ministrul Zota și soția lui foarte săraci cu duhul îl silesc pe Sergiu Dobrin, fratele dnei Jota ca „cel mai deștept din familie“ să explice dactilografiei trebuința de a renunța la Radu. Dar în această explicație Gina, prin curățenia sufletului ei, prin dragostea adevărată pentru Radu și vorbindu-i de Mărgeluș, îl câștigă pe Dobrin de partea ei. Dobrin îi ia la moșie pe toți trei: Radu Gina și Mărgeluș. Acolo vine doamna

Zota, și mai pe urmă exministrul Zota, cari pe rând sunt câștigați de leagănul micului Mărgeluș și totul se termină prin aprobarea căsătoriei, refuzată la început.

Di Ghibericon în rolul lui Zota a făcut o definitivă creație. Concentrat și natural, ne-a prezentat imensa prostie a parvenitului. Dna Atena Rali în dna Zota a prins nota tențioasă a ministresei spăriată de situația neașteptată la care a ajuns.

Dna Jeana-Popovici-Voina în rolul Ginei a pus tot sentimentul necesar interpretării, transmițând fiorul unei adevărate dureri.

Dnul Virgil Vasilescu în rolul lui Sergiu Dobrin, rezoineurul piesei, a fost natural.

Dșoara Virginia Cronvald în rolul cochetei a pus tot mestesugul feminin de seducțiune, eleganță și sentimentalism calculat. Dna Caracioni-Oprea ne-a dat o Olgă sglolie și nervoasă.

Di Dimitriu în amoretul Radu a fost natural și bine studiat. Di Potcoavă a făcut o foarte frumoasă creație din rolul mic al Generalului Urzescu, iar Di N. Voicu, și-a făcut o frumoasă mască și a scos tot efectul din rolul șters ce i s'a dat.

Restul ansamblului cu desăvârșire bine. Punerea în scenă cu mult gust artistic.

Vladimir Nicoară

CRONICA MUZICALĂ

Opera

Ultimele zece zile au prezentat melomanilor din Cluj variate ocazii de desfătare artistică.

Opera Română, întâia instituție muzicală a noastră ne-a dat câteva opere cunoscute, în distribuție nouă. Astfel *Carmen* s'a cântat în rolul titular cu Dna Aca de Barbu, care interpretează și acest rol cu artă desăvârșită, *Trubadurul* s'a cântat cu Dna Ilonca Levay dela Teatrul Maghiar și Apostolescu. Dna Levay dispune de o voce caldă, colorată și destul de întinsă, pentru a satisface cu merit rolul Eleonora. Dsa a avut un succes mare, publicul a aplaudat-o în mod deosebit. Di Apostolescu în rolul *Manrico* ne-a dovedit noi resurse a voci dsale de tenor. Deosebitul simț muzical cu care cântă îl face un interpret bun al rolului ce l-a deținut

O altă operă care s'a cântat în distribuție nouă este „Pagliaci“. Direcția operii ne-a oferit în ea un spectacol al tineretor elemente ale operii. Neda a fost cântată de dna Ionașcu, cu o voce frumos timbrată și joc de scenă perfect.

Canio a fost dnul I. Ardeleanu care a debutat pe scena operii noastre. Credem că i-am face o nedreptate acestui tânăr cântăreț dacă l-am

judeca după felul cum s'a prezentat întâia oară, mai ales după ce i-am cunoscut vocea, mai demult, cu ocazia unui concert. Așteptăm deci, pentru a ne pronunța, până se va obișnui cu scena.

Succesul cel mai pronunțat în „Pagliaci“ l-a avut tânărul bariton al operii noastre, d. Petre Căldăraru. Dsa dispune de o voce de rară frumusețe, puternică, sonoră, sigură în toate registrele. Pe lângă aceste calități vocale — cari îl predestinează a deveni în curând o forță a Operei noastre — dsa cântă cu o dicțiune clară și cu o școală relativ perfectă. Tot ce i-se poate reproșa este o tremolare ușoară, și o mică nesiguranță, în jocul de scenă. Dar aceste trec cu timpul. . .

Aida, de asemenea s'a cântat într'o distribuție nouă. În rolul titular a apărut dna Levay, însă cu mai puțin succes cu în Eleonora din *Trubadurul*. În *Amonasro* ni s'a prezentat di Titus Olariu noul bariton al Operei. Dsa este un element de valoare, dispune de o voce puternică, sonoră, frumos timbrată, stilizată de o școală ireproșabilă. Dicțiunea și jocul dsale de scenă sunt de aceeași aleasă calitate. A surprins plăcut siguranța neobișnuită cu care a cântat și jucat, deși a fost pentru întâia oară pe scenă.

Concerte. În afară de Opera Română iubitorii de muzică au putut asista la un concert, unde s'a făcut bine, muzică aleasă: concertul basului Petre Marcu, dat cu concursul trei Ana Roza. S'a cântat din Mozart, Verdi, Schubert, Rossini, Dima, Brediceanu, etc. D. Marcu dispune de o voce puternică, sonoră pe care o emite cu siguranța cântărețului versat în arta sa.

În „Doine“ a avut o expresivitate rară, dovedind suflet, o calitate care pe lângă o voce bună — ca a dsale — condiționează pe marii interpreți.

Dna Ana Roza, a avut de asemenea un viu succes, mai ales cu Aria din *Traviata*.

Acompaniamentul d lui Tempea ne-a făcut să regretăm că-l vedem atât de rar la pian, în fața publicului.

Producție. Conservatorul de muzică și artă dramatică din localitate a dat Duminecă dovadă de muncă ce o fac profesori și studenți. Remarcăm succesul dnei Florica Crișan Istrate și al dnei G. Breban cari au dovedit în bucățile cântate calități cari ies peste nivelul așteptat dela eleve încă tinere de conservator. În clasa de dramă un element bun: d. Croitoru.

Cronicar

Memento

— Sâmbătă, 14 Febr., în sala prefecturii producțiunea elevilor profesorului Stolița (P. Căldăraru, dna Grebinișanu, Marusea Babencu etc.).

Miercuri seara a avut loc adunarea de constituire a asociației intelectualilor într-una din salele Camerei de Comerț. Adunarea a fost deschisă la orele 9 seara de d. Ion Clopoșel. Desbaterile au durat până la orele 11 și jum. S'a dat redactarea definitivă a statutelor și s'au produs lămuririle necesare asupra funcționării asociației. Pentru a nu se da loc la bănuțeli asupra unui anume spirit de clasă ce l'ar avea societatea proiectată, adunarea a admis propunerea d-lor Ion Lupaș, dr. Iuliu Moldovan și Iosif Jumanca de a se schimba titlul din asociație în Institutul de studii Societatea de mâine!

Comitetul central al Institutului este compus din membrii fondatori din afară de Cluj, din președinții secțiunilor, din președinții comitetelor regionale și din comitetul executiv care a fost proclamat ales aseară și din care fac parte dd.: Dimitrie Gusti, Petru Suci, dr. Axente Iancu, Victor Aradi, Iosif Jumanca, dr. Sabin Manuilă, ing. Macșai, Ion Clopoșel, dr. Gyárfás, dr. Paál Árpád și dr. Rudolf Brandsch

Președinte al Comitetului executiv a fost proclamat distinsul profesor de sociologie, d. Dimitrie Gusti, președintele Institutului Social din București și membru al Academiei Române.

Anunțăm cu plăcere că s'au înscris ca membri ai institutului și și-au oferit colaborarea la secția minoritară distinșii publiciști dr. Ghiță Pop, N. Dașcovici și Vasile Stoica.

Incurând se va forma în București secțiunea de acolo a Institutului de studii Societatea de mâine.

D. profesor de sociologie dr. Traian Brăileanu din Cernăuți organizează secțiunea de acolo, în care sunt înscrși până acum deja 15 membri.

Printre fondatori s'a înscris d. dr. Aurel Dobrescu, deputat, cu suma de 20.000 lei. D-sa va colabora la secțiunea economică.

Un regulament intern întocmit de comitetul executiv va stabili în mod clar cari secțiuni vor putea funcționa mai repede. Indatăce vom publica formațiunea secțiunilor vom ruga pe aderenții noștri să se declare în care secțiune vor să se înscrie.

Organizațiunile regionale vor trebui să aibe cel puțin 40 de membri. Dorim să se înceapă numai decât în toate părțile acțiunea de înscriere de membri, pentru desăvârșirea ideii noastre.

Bibliografie

Cărți:

H. Sanielevici: *Alte cercetări critice și filosofice* București, Cartea Românească. Prețul lei 65.

P. Dulfu: *Gruta lui Novac*. Ed. VI-a. București, Cartea Românească. Prețul lei 38.50.

Tănăsescu, I. Costacea, V. Sbăcescu: *Cartea Adultului*, Cartea Românească, prețul lei 40.

Anuare, calendere, etc.

Anuarul liceului „Decebal”, Deva. Publicat de I. Butean, director.

Anuarul gimnaziului de băieți din Satu-lung-Săcele, publicat de A. Boldor, director.

Calendarul Românesc 1925, Cluj. Prețul lei 10.

Reviste:

Buletinul Camerei de Comerț, Chișinău. An VI No. 9—12. Prețul lei 100.

Miorița. An III No. 5—6. Galați, Ianuar 1925. Prețul lei 5. Colaborează: P. Constantinescu, Radu Gyr, Z. Stancu, S. M. Vlădescu, Nina Veja, C. Buzdugan, S. Veja etc.

Cuvântul liber. Nrii 3, 4. Prețul 5 lei București.

Țara noastră, Nrii 3, 4. An. III. Prețul 10 lei, Cluj.

Cântul, An I, nr. 1. Prețul 5 lei, Focsani.

Buletinul Camerei de Comerț, Ploiești, nr. 12. Prețul 5 lei.

Revista Idelilor, București, An I, nr. 2. Preț 3 lei. Red. A. A. Luca. Conține un variat material enciclopedic.

Țara voievozilor, Făgăraș, An I, nr. 2. Prețul 8 lei.

Economia Națională, An. XLVI, nr. 1 *Adevărul Literar*, An. VI. 218, Lei 5 *Gazeta școlăel active*, Dej nr. 1, 2. Redactor I. Danciu.

România Intregită, Cluj nr. 1.

Flamura, Craiova, An. III, nr. 1, lei 15.

Ziare:

Dreptul Nostru, Chișinău, An I, nr. 1. Redactor A. Albușeț.

Au apărut în editura: „Cartea Românească”

Splon ? Povestiri în legătură cu războiul nostru pentru unitatea națională, premiata de Cartea Românească de H. Stahl. Prețul Lei 30.

Poesii de Zaharia Bârsan. Prețul 60 L. *Pe Mărgineanca* de C. Sandu-Aldea. Prețul Lei 40.

Seflete de viteji. Carte ilustrată și cartonată de N. Bațaria. Prețul Lei 65.

Povestea lui Harap Alb. Cartonată, ilustrată de I. Creangă. Prețul Lei 75.

Din umbra satelor. Icoane și Povestiri. Ed. II de Mih. Lungianu. Prețul Lei 30.

Un anuar al școlăel secundare române va apare în curând. Anuarul va cuprinde istoricul tuturor școlăel secundare, numele și titlurile tuturor profesiilor secundari din țară. Va fi întâiul document al mișcării culturale prin școlăle secundare; datele lui vor înlesni cercetătorilor să iasă din nebulosa nesiguranțelor de gazetă și să întemeze pe realități controlate sever tot ce vor avea de zis relativ la școlăla secundară. E pur și muove...

Bilanțul Băncii Naționale a României. În „Monitorul Oficial” de la 28 Ianuarie a. c. a apărut bilanțul general al „Băncii Naționale a României” asupra gestiunii 1924. Deoarece darea de seamă a Consiliului de administrație încă nu a apărut, ne mulțumim de astădată cu cifrele prezentate în bilanț și ne rezervăm a reveni cu proxima ocaziune. Înțelesul adânc al acestor cifre prezentate cu o tehnică specială a băncilor de emisiune nu se poate cuprinde fără menționata dare de seamă.

Prima impresie ce ne-o câștigăm din contemplarea bilanțului este soliditatea și o forță financiară superioară bine stăpânită. Un fond de rezervă de 7½ ori mai mare decât capitalul acționar, un portofoliu de scont aproape 40% din cifra biletelor de bancă în circulație, un total de împrumuturi 98% din aceeași cifră, din care 42% acordate finanței private, iar 56% finanțelor statului, o acoperire legală de peste 34% a biletelor în circulație, un plasament de sută la sută a capitalului social în efecte și de 155% a fondului de rezervă în imobile, mobilier și mașini dimpreună cu proporțiile similare a tuturor activelor față de pasive, toate dovedesc o soliditate de model. Dar mai vedem, că Banca Națională mai ține în trezor 100% din stocul de emisiune fără să-l pună în circulație și totuși face față tuturor cerințelor pieței, sporind scontul în continuu, ceea-ce dovedește o deplină stăpânire a pieței financiare.

Până la încheierea bilanțului statul și-a achitat 25% din totalul datoriiilor contractate la Banca Națională, mai rămânând dator cu 10,795.398.325 lei din 14 miliarde 315.000.000 lei datorice originale.

Beneficiul net este de 32,181.536.88 lei din care statul primește 10,488.368.85 lei, fondul de rezervă 6,292.307.40 lei acționarii 14,102.400. — un dividend integral de 680 lei de acțiune, iar restul de fondul de pensii și tantieme. Beneficiul net este redus însă numai după alimentarea tuturor fondurilor de prevedere și de diverse amortizări de 86 milioane lei. Dacă am considera și aceste dotațiuni de fonduri și amortizări la beneficiul net, am vedea, că beneficiul net este de fapt 118 milioane lei din cele 249 milioane ale totalului veniturilor brutto.

Cu această impresie de soliditate și de forță financiară superioară manifestată în bilanțul Băncii Naționale așteptăm darea de seamă a Consiliului de administrație spre a putea pătrunde mai adânc în înțelesul cifrelor.

Conferințele Institutului Social Român

din ciclul „Viața socială a României după războiu” vor urma la București, după acest program în fiecare Duminică: 15 Februarie, Ion N. Angelescu: Despre clasele mijlocii, 22 Februarie N. Ghiulea: Politică socială. 8 Martie Virgil N. Madgearu: Formarea și evoluția burghezimii, 15 Martie C. Garoflid: Rolul social al proprietății mijlocii, 22 Martie A. Costin: Tendințele sociale în dreptul civil, 29 Martie Dr. I. Moldovan: Igiena socială (Cluj).

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMĂNALE

Războiul unității naționale,

descriș de dl C. Kirijescu, este discutat în *Revue bleue* (17 Ianuarie 1925) în cuvinte calde care pot trezi curiozitatea cetitorului francez. Se laudă: imparțialitatea și precisiunea, iubirea de adevăr și claritatea. Autorul a spus însuși că metoda sa de — naturalist l-a ajutat să înscrie faptele după logica lor sesizabilă cu ușurință, când informațiunea este suficientă. Revista franceză confirmă această tipărire părerea că logica este impecabilă. Aceasta a fost și cauza că opera este patriotică fără să fie șovinistă. Dacă Revista aduce aminte că publicul francez nu cunoaște bine istoria războiului român, ea îl invită discret să citească o lucrare pe ale cărei pagine va găsi înscris și marele ajutor dat de Franța. În parte, cartea este și istorie franceză! Eroii militari (Be-thelot) sau carițoși (Dr. Clunet) au pagini de recunoștință. — Poporul nostru va auzi cu plăcere că ediția întâia a istoriei dlui Kirijescu, volumul I, s'a epuizat: 10000 de exemplare au fost puse în circulație! A doua ediție este în preparație. Ea va fi refăcută, înzestrată cu date nouă, — pentru care arhivele militare și politice au oferit mult material care clarifică situațiile și evidențiază adeseori mult mai limpede cursul evenimentelor. Ediția a doua a volumului înțins va fi mai bogată și în ilustrațiuni (tehnice și artistice), menite a sensibiliza cuvântul cald, dar totuși sobru al textului.

Horia Trandafir

Cine va fi episcop al Aradului? Una din gîjtile eparhiei vădovite a Aradului prin moartea episcopului Ignatie Papp, este o alegere nimerită în scaunul vacant. Noi, cronicari imparțiali, constatăm cu durere, că biserica ortodoxă este pusă în situațiuni foarte delicate cu asemenea prilejuri, pentru că n'are la îndemână mulți clerici distinși, cu calități demne de o mitră episcopască, pentru a putea alege. Un cler luminat, instruit, consacrat exclusiv problemelor bisericești, este necesar dacă vrea biserica să trăiască. Astăzi scaunul vacant al diecezei Aradului poate fi răvnit de o seamă de neche-mați, partidele politice vor vrea să căpătuiască poate un aderent mai mult, guvernul poate va recurge la mijloace de forță pentru a procopisi pe vre-un favorit... Spectacole vom avea, dacă nu vom fi capabili să ne înfrînăm și să recunoaștem pe cel pregătit. Arădanii sunt chemați în primul rând să fie circumspecți și tenaci în jurul alesului. Remarcăm că nou înființata dieceză o Orăzii mari a știut să grupeze la Consistor și Teologie pe cei mai învățați clerici, aproape toți tineri, însă cu o cultură temeinică. Nu ne surprinde deloc o corespondență de ziare care pledează pentru dl dr. Aurelian Mai gler, directorul Academiei Teologice orădane, pentru că într'adevăr dsa este înzestrat cu daruri incontestabile, cu pregătire teoretică și practică și pe deasupra este un suflet de bronz. Nu vrem să influențăm pe nimeni, însă ne permitem o remarcă de observatori imparțiali.

O greșală. — Datoria elementară de buni români și de democrați a outrance ne îndeamnă să punem toată priceperea noastră în slujba ideii de largă validitate a masselor, de ieșire a lor la lumină, de cultivare și prosperitate materială a lor. Nu

ne trăneste însă prin cap cât de puțin să săvârșim greșeli față de minoritățile conlocuitoare, greșeli cari pot să otrăviescă atmosfera de bună conviețuire și să exaspereze sufletele. Afirmăm aci că este eu totul fără sens maniera unui ofițer hiperzelos care a îndrumat pe niște tineri sași din subordine să introducă limba română în scrisorile cu părinții lor de acasă... Bieții țărani sași ce ochi mari vor fi făcut când vor fi observat brusca schimbare o fiilor lor. În legături familiare, în conversațiuni să se permită orice limbă, și să nu fim excesiv de pretensivi și neînțelegători. Limba română n'are nevoie să fie impusă cu forță, căci se impune ea și singură. De ce să servim argumente adversarilor noștri de peste graniți, când nimeni în afară de hiperzelosul ofițer nu concepe așa ceva. Dar vrem să nu aibe loc pe viitor nici un singur caz identic!

Când faci cu orice preț problemă minoritară. — Suntem informați că la inaugurarea Roului tribunal al Făgărașului, prefectul Radovici (impus acolo de politicianismul fără scrupule al țării noastre, fără să poseadă alfabetul îndatoririlor locale) a forțat o delegație de unguri să deponă omagiile salutând noua instituție. Ce a căutat delegația ungurească la Făgăraș nimeni nu o poate pricepe. Se știe de toată lumea că 95 procente din populația făgărașească este românească și niciodată n'a existat acolo problemă minoritară. Este evident că prefectul Radovici a voit să certifice guvernului că ar putea în Ardeal să aibe un rost, că a descoperit aici minorități pe cari vrea să le facă foarte docile. Publicul a fost afectat de această faptă necugetată, care caracterizează de minune mentalitatea acelor din vechiul regat cari n'au habar de treburile din Ardeal, însă se înbulzesc să dețină aici funcțiuni cu orice preț. Las' că la Făgăraș s'a mat tras peste țintă și cu altceva: nici un singur judecător sau procuror ne este Ardelean. Nu și a dat seama guvernul că așa ceva nu merge și că pentru buna gospodărie a tribunalului este bine să fie și magistrați ardeleni cunosători ai orânduielilor juridice locale? Notăm lucrurile, cu durere în inimă, dar nu vrem să le retăcem, pentru a nu avea pe conștiință că nu ne-am îndeplinit o datorie profesională. Cât privește minoritățile, noi o putem spune cu fruntea ridicată, că știm să privim în față realitățile și nu vom șovăi să tratăm problema în toată amplitudinea, îndată ce va începe să funcționeze institutul nostru de studii.

Fuziunea partidului național cu partidul naționalist al poporului. Fuziunea partidului național cu partidul dlui N. Iorga este fapt îndeplinit. A rezultat din ea o sporire de forțe. Ardelenii privesc cu simpatii de totdeauna pe aderenții politici ai dlui Iorga, pentru că savantul profesor a strâns în jurul său numai oameni idealști inexcusable ca atitudine de caracter. Partidul dlui Iorga n'a fost un partid popular, în sensul să n'a avut masse, însă s'a distins prin selecțiunea, curățenia elementelor aderente. Cu oricine ar fi făcut tovărășie dl Iorga, lumea urmarea cu interes și avansa credit unei asemenea regrupări. Punctul sensibil în noua așezare poate fi doar aportul moral și social al dlui Argetoianu și insoțitorilor săi, căci dl Argetoianu a deslănțuit o adevărată urgie

administrativă mai ales asupra Ardealului. Este adevărat că dacă pe asemenea genii rele cum e Argetoianu și Stere le știi să le câștigi pentru cauze bune, totuși poate fi un bun câștig pentru țară: este o adevărată artă politică să le dai o bună întrebuintare. Marea cauză a democrației era bine servită, dacă la apelul de fuziune al dlui Iuliu Maniu ar fi răspuns și țărăniștii, partid viguros încheiat în jurul unei solide concepții.

„Tragedia Omului“. Ansamblul dramatic al Teatrului Maghiar din localitate a reprezentat zilele trecute într'un cadru demn, monumentală lucrare a lui Emeric Madách: Tragedia Omului. Autorul este unul dintre puținii scriitori maghiari cari în scrisul lor se ridică la concepțiuni universale și cari au dat opere cari aparțin patrimoniului literaturii europene. Una dintre aceste opere e T. O., scrisă sub influența lui Goethe, influență care nu alterează cu nimic originalitatea operii lui Madách, în care se întâlăsează zbuciumul omenirii în cursul întregii istorii, pentru găsirea fericii și pentru explicarea scopului existenței, care în cele din urmă este lupta, în forme mereu noi, după idealuri. În aceste câteva rânduri însă ar fi nerodnic a schița chiar numai ideea fundamentală a acestei capo d'opere a literaturii maghiare. Și nici nu am avut această intenție. Aceste rânduri ne-au venit sub condeiu gândindu-ne că guvernul a făcut un gest bun când a ridicat prohibirea dată mai demult a reprezentării lucrării, lui Madách. E adevărat că nici acum nu l-a făcut în întregime: scena revoluției franceze a interzis'o! Dece? Am dori o explicație cu atât mai vărtosă că „Tragedia Omului“ se vinde la toate librăriile, completă. Se pune deci problema așa: s'au e periculoasă scena în chestiune și atunci să se conștie edițiile „Tragediei Omului“, sau nu, și atunci nici oprirea reprezentării ei în întregime, nu are rost. Ori, actele guvernanților nu sunt supuse legilor logice?

Ediția „Cartea Românească“ B-dul Academiei 3, București. Acordă premii în valoare de: Lei 145.000, pentru lucrări nepublicate literare științifice și Lei 10.000 pentru un tablou de pictură. Prospectul premiilor se trimite la cerere.

Iată premiile: 1. Carte de proză, pentru copii, un premiu de 10.000 lei; 2. Un roman cu orice fel de subiect, un premiu de 20.000 lei; 3. Un studiu asupra vieții și operelor poetului Vlahuță, premiu de 20.000 lei; 4. Pământul Neamului Românesc, două premii de câte 10.000 lei; 5. Hrana muncitorului, sătean și orășan, un premiu de 15.000 lei; 6. O scriere populară contra alcoolismului, un premiu de 15.000 lei; 7. Marile descoperiri și invenții științifice din ultimul timp, un premiu de 10.000 lei; 8. Agricultură și gospodăria rurală în legătură cu noul regim al proprietății în România, un premiu de 10.000 lei; 9. Asociațiunile țărănești; istoricul lor pe scurt, rezultatele experienței în alte țări și la noi; situația lor actuală din țara noastră; foloasele cari s'au dobândit și cari se pot dobândi din aceste asociațiuni, un premiu de 10.000 lei; 10. Industrializarea produselor agricole, un premiu de 10.000 lei și 11. Educația fizică, un premiu de 15.000 lei. Amănute noi în nrul viitor.

Redacționale. D. R. Dragnea s'a retras din comitetul de direcție al revistei noastre,

SĂPTĂMÂNNA ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Comercializările. Din Martie anul trecut de când „proiectul de lege privitor la comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale Statului“ a devenit lege, chestiunea comercializării avuțiilor Statului a fost discutată pe toate fețele, și în legătură cu toate chestiunile economice pe care le ridică. Firește latura politică, care e mai accesibilă, a fost mai bine cercetată, și partidul liberal a fost arătat ca un trust economic, care va întrona în țară „dictatura economică“, sau „sclavia politică și robia economică“. Prin aceasta nu voim să spunem că partidele adverse partidului liberal nu ar avea dreptate și acesta din urmă nu ar voi acapararea bogățiilor țării, dar dela a voi și până la a putea este atât de mult în cât nu poate fi vorba nici de dictatură nici de sclavie.

Pentru punerea în practică a grandiosului plan ca Statul să pue bogăția și capitalul liberal să pue . . . dorința de exploatare, trebuie trei lucruri — ca și pentru războaiele lui Napoleon I — : *bani, bani, bani*.

Trustul liberal, întins peste puterile sale dealungul întregii Români, nu mai are un ban disponibil. Banca Națională nu poate învârti fără precauție presa de bancnote, fiindcă scade și mai mult valoarea leului, și scade deci și capitalul mobil ar al trustului. Cea mai bună cale deci, când trustul ar exploata singur prin puterile sale bogățiile Statului, trebuie părăsită.

Ne găsim bani în țară, i-a căutat în străinătate. Aci cei mai tipici reprezentanți ai trustului român au prezentat capitalului străin posibilități ademenitoare de câștig din exploatarea bogățiilor Statului, Bani în străinătate sunt, mai ales pentru plasamente strălucite. Și dacă trustul liberal nu a găsit nici acolo banii cari îi trebuiau, aceasta își are explicarea în naivitatea sa, dacă nu în nesățul său.

Trustul liberal imaginează legea comercializării pentru profitul său și nu, al altora. Așa că dacă caută bani străini, nu-i caută de cât în profitul său.

Trustul liberal înțelege să facă întreprinderi numai „naționale“ în care Statul să dea bogăție, străinătatea capitalul și el conducerea. Bietul Stat care nu are ființă nu zice nimic, capitalul străin însă care știe ce vrea, nu primește să-și dea părul pe mâinele conducerii competente a trustului liberal.

Cu chipul acesta, legea este votată de un an și nu s'a comercializat de cât o anemică mină și o parte din bălțile Statului. Curând partidul liberal va pleca dela putere și nu se va mai putea folosi de lege.

Economia și politica. Partidele politice se deosebesc prin interesele sociale și economice pe care le reprezintă. Partidul liberal care reprezintă în prima linie interesele capitalismului burghez român, ar trebui să aibă la bază concepția economică a liberalismului clasic, din cauză însă că nu există un capital național puternic, partidul liberal are tendința să folosească puterea și bogăția Statului pentru formarea acelui capital. Prin aceasta el stingherește și înăbușă viața economică a țării. Partidului liberal i-se opun două concepții economice: una a partidului național, care cere libertatea economică și alta a partidului țărănesc, care cere democratizarea vieții eco-

nomice, adică înlăturarea exploatarei capitaliste, prin încurajarea cooperăției și prin organizări economice în care Statul să se asocieze cu cooperăția, și cu colectivitățile economice interesate; producători și consumatori.

Linia electrică București-Ploești și prețul cărbunilor dela Petroșani. Întru aceste două știri economice nu e nici-o legătură totuși le-am pus împreună pentru a exemplifica afirmarea că trustul liberal stingherește și înăbușă viața economică a țării, dar se ocrotește pe sine în dauna Statului.

Un consorțiu de bănci a propus mai de mult să construiască o linia ferată electrică București—Snagov—Ploești. Firește acel consorțiu avea în intenție o afacere de unde să câștige. Nu se poate pretinde comerțului și industriei desinteresare și abnegație. El însă nu cerea de la stat de cât dreptul de a construi și avantajele acordate oricărei industrii naționale. Această întreprindere însă corespundea și interesului general, descongionând linia București—Ploești prea aglomerată astăzi, și creia pentru capitala țării astăzi lipsită de orce lor de recreare, un loc de odihnă plăcut pe malul lacului Snagov și în pădurile vecine pentru populația, care nu-și poate îngândui luxul să părăsească Bucureștiul pe lunile călduroase de vară.

Din nefericire consorțiu de bănci nu era liberal, și atunci nu a putut găsi aprobarea Consiliului economic, astăzi în mâna partidului liberal. Linia electrică București—Ploești nu se poate face astăzi, o are desigur în gând, când o va putea, Societatea Tramvaielor București.

În același timp Societatea „Petroșani“ care e în mâna trustului liberal, cere sporierea prețului cărbunilor pe care îi furnizează Căilor Ferate române. Ministerul comunicațiilor, care întâmplător îl conduce un membru al partidului liberal a numit o comisiune cari să studieze cererea societății. Încheierea comisiunii o știu de acum, Căile ferate române vor plăti cărbunele mai scump și tariful se va urca, viața se va mai scumpi, populația va mai sărăci, spre folosul trustului.

Incurajarea industriei naționale. Toate avantajele pe care legea pentru încurajarea industriilor naționale le acordă, nu prețuiesc nimic pe lângă acordarea furniturilor statului. Legea o prevede, statul este dator să dea el cel dintâi pilda, ca cel mai de seamă consumator, ca să cumpărăm din țară ceea ce se poate fabrica aci. Și totuși lucrurile nu se petrec astfel. Statul face comenzi de miliarde în străinătate, de mărfuri care se pot fabrica și în țară, lovind în industria țării și împovărând balanța noastră economică.

De curând industriașii au înaintat un nou memoriu Ministrului de industrie în această chestie. Ministerul de industrie a făcut intervențiile necesare la celelalte ministere, de sigur însă tot fără niciun rezultat.

Industria române nu sunt bune de cât atunci când statul nu-și poate plăti furniturile!

Raporturile cu Ungaria. La începutul lui Decembrie au intrat în vigoare raporturile decurgând din tratatele de pace, convențiile și acordurile încheiate între guvernul român și cel ungar. Textul acestor raporturi sunt publicate în „Monitorul Oficial“ din 19 Decembrie 1924.

Pentru lămurirea celor interesați Direcția generală a despăgubirilor de războiu și a tratatelor de pace din Ministerul de finanțe a dat noui instrucții.

Au dreptul să ceară restituirea depozitelor de orce natură ce le aparțin, orcine ar fi astăzi deținătorii lor, precum și depozitete de moșteniri, donații, burse, garanții militare, dote ofițerești, și valorile evacuate dela diferite casierii publice, toate instituțiile statului comunelor și județelor, și persoanele juridice sau morale cu sediul pe teritoriul român, și toți supușii români de origine sau deveniți în urma tratatelor de pace. Cererile au a fi înaintate în termen de 10 zile administrațiilor financiare.

România la Conferința miniștrilor de finanțe aliați. Dl ministru Vintilă Brătianu s-a întors. Nu-l vom șicana și noi pe tema împrumutului extern sau a comercializării. Dacă dl Vintilă Brătianu s-a dus în străinătate însoțit de guvernatorul Băncii Naționale și ministrul de industrie, și după închiderea conferinței a vizitat și Londra, și tovarășii dsale au rămas să viziteze și alte centre, și dacă dsa afirmă că nu s-a dus după capital străin, dar a găsit pretutindeni bunăvoiață, să-l credem și să nu insistăm.

Ce s-a făcut la Conferință? 1. S'a obținut recunoașterea principiului egalității drepturilor tuturor statelor, fie ele mari sau mici. 2. S'a suprimat din programul Conferinței chestiuni supărătoare sau jicnitoare pentru România. 3. S'a recunoscut dreptul de creanță asupra Germaniei din faptul emisiunii biletelor Băncii Generale și prestațiilor în natură. 4. S'a recunoscut României dreptul de a nu rămâne cu un bilanț pasiv din lichidarea operațiilor isvorâte din tratate și dacă i se va da cota de 10% dela Spa va trebui să fie compensată prin reparațiile, restituțiile și despăgubirea datorate de foștii inamici.

5. S'a încercat rezolvarea chestiunii reparațiilor în favoarea noastră. Dacă nu s'au obținut rezultate definitive în această chestie, sunt toate speranțele că ele se vor rezolva până la sfârșit în favoarea noastră.

Sunt rezultate pozitive de care avem a mulțumi Ministrului nostru de finanțe.

Războiu economic cu Germania. Incurajată de anumite scăpări din vedere a planului Dawes și programului conferinței Miniștrilor de Finanțe aliați, Germania s'a crezut în drept să trimită o notă României prin care îi comunică contestarea netedă o tuturor creanțelor noastre.

Ministerul nostru de finanțe a răspuns că dacă Germania își menține nota, România va fi nevoită să recurgă la represalii, anume să urmărească bunurile germane din România, să supuie mărfurile de proveniență germană unei taxe de 26 la sută ad-valoarea și să-i aplice tariful vamal maximal adică de trei ori tariful normal.

Aceasta înseamnă războiu economic. Un războiu economic nu este mai puțin periculos și mai puțin greu, — ca un războiu cu armele. Un războiu economic e ruinător pentru ambele state și este de dorit, în interesul tuturor, ca Germania să înțeleagă că are obligația morală, înaintea chiar a celor materiale, să ne despăgubească de pagubele ce ni le-a făcut în timpul războiului, și să renunțe la o atitudine, care în primul rând, îi strică chiar ei.

CULTURA NAȚIONALĂ

**SOCIETATE ANONIMĂ DE EDITURĂ :: SEDIUL CENTRAL
BUCUREȘTI, STRADA PARIS Nr. 1
CAPITAL SOCIAL LEI 50.000.000 :: ADRESA TELEGRAFICĂ „CULTROM“**

**Cea mai mare, mai modernă și mai perfecționată instalație de
TIPOGRAFIE :: LITOGRAFIE :: LEGĂTORIE :: CARTONAGE
CONFEȚIUNI DE HÂRTIE :: REGISTRE :: PLICURI**

COLECȚIA SCRITORII ROMÂNI

Ingrjițită de dl Marin Simionescu-Rimniceanu, membru coresp.
al Academiei Române

Gr. Alexandrescu: Poezii, cu o prefață de Al. Buzoiceanu Lei 40	B. Delavrancea: A doua conștiință Lei 44
M. Eminescu: Poezii, ed. G. Bogdan-Duică L 60	Octavian Goga: Poezii, ed. completă Lei 150
I. Al. Brătescu-Voinești: Rătăcire, nuvele L 40	I. Slavici: Cel din urmă Armaș, roman Lei 77
I. L. Garagiale: Nuvele Lei 25	Duiliu Zamfirescu: Vieța la țară ed. definitivă Lei 33
B. Delavrancea: Paraziții Lei 28	Duiliu Zamfirescu: Tănase Scatiu, roman Lei 35
B. Delavrancea: Sultănica Lei 33	Duiliu Zamfirescu: O muză, proză Lei 23

COLECȚIA SCRITORII ROMÂNI DE AZI

Ingrjițită de dl Marin Simionescu-Rimniceanu, membru corespondent al Academiei Române

I. Agârbiceanu: Două iubiri, nuvele Lei 50	Hortensia Papadat-Bengescu: Ape adânci, proză Lei 45
N. Davidescu: Inscripții, versuri Lei 28	Camil Petrescu: Versuri: „Ciclul Morții“ Lei 28
Horia Furtună: Făt-Frumos, poem dram. L 40	Cezar Petrescu: Scrisorile unui răzător, nuvele L 33
C. Gane: Prin viroage și coclauri, amintiri Lei 33	Cezar Petrescu: Drumul cu plop, nuvele L 40
Cora Irineu: Scrisori bănațene, proză Lei 30	Ion Pillat: Pe Argeș în sus, versuri Lei 33
Al. Lascarov-Moldovanu: Hotare și singurătăți Lei 38	Radu D. Rosetti: Dincolo de hotare, note de drum Lei 38
B. Luca: Teatru Lei 33	Radu D. Rosetti: Spicuri, pagini alese Lei 38
Adrian Maniu: Lângă păământ, versuri. Ed. obișnuită 30 Lei, lux Lei 40	Radu D. Rosetti: Prin pravoslavnică Rusie, note de călătorie Lei 35
Ion Minulescu: Romane pentru mai târziu, L 28	M. Sorbul: A doua tinerețe, teatru Lei 28
Ion Minulescu: De vorbă cu mine însu-mi, versuri Ed. obișnuită Lei; 40 ed. de lux Lei 80	H. St. Streitman: Reviuziri Lei 28
Virgiliu Moscovi: Fântânile luminii Lei 28	Ionel Teodoreanu: Ulița copilăriei, nuvele L 33
St. Nenițescu: Trei mistere Lei 28	Caton Teodorian: Bujoreștii, teatru Lei 35

COLECȚIA CLASICII ANTICI

Ingrjițită de dl Vasile Pârvan profesor universitar, membru al Academiei Române

Aristofan: Norii, trad. de St. Bezdechi Lei 40	trad. d. C. I. Balmuș L 30
EShil: Prometeu. — Perșii, trad. de Ion Foti L 35	Petronius: Satiricon, trad. de I. M. Marinescu L 50
Longos: Daphnis și Chloe, Lei 40	Platon: Dialoguri, trad. de St. Bezdechi L 40

BIBLIOTECA POLITICĂ

Ingrjițită de dl Dimitrie Gusti profesor universitar, membru al Academiei Române

Aristotel: Politică, trad. de St. Bezdechi L 100	T. Masarik: Idealurile umanității, traducere de P. Cancel Lei 25
K. Kautsky: Dela democrație la robia de Stat. (răspuns lui Trotzky) trad. de Ș. Voinea L 28	Menger: Statul viitor, trad. și studiu introductiv de G. Bogdan-Duică L 90

COLECȚIA LITERATURA UNIVERSALĂ

Ingrjițită de dl Vasile Pârvan, profesor universitar, membru al Academiei Române

L. Andrelev: Ecaterina Ivanovna, teatru, trad. de V. Rodan Lei 44	roman, trad. de Despina Sadoveanu Lei 60
Luigi Chiarelli: Masca și obrazul, teatru, trad. de St. Nenițescu Lei 33	M. Maeterlinck: Ciclul morții, trad. de Al. Stamatiaș Lei 38
Benjamin Constant: Adolf, roman, trad. de T. Teodorescu-Brașiște L 33	Molière: Școala femeilor, trad. de F. Gesticone Lei 35
Alphonse Daudet: Scrisori din moara mea, proză, trad. de Al. Lascarov-Moldovanu Lei 50	I. Maragall: Laude, prosă, trad. de Al. Popescu-Telega Lei 33
A. Fogazzaro: Daniel Cortis, roman, trad. de I. Floroiu Lei 44	Giovani Papinni: Un om sfârșit, roman, trad. de Gh. Călinescu Lei 70
Anatole France: Birtul la regina Pedauque, roman, trad. de M. Hârsu Lei 44	Al. Popescu-Telega: Prozații Spanioli, antologie Lei 40
E. Fromentin: Dominique, roman, trad. de Al. Lascarov-Moldovanu L 55	Romain Rolland: Colas Breugnon, proză, trad. de Al. Hodoș Lei 55
M. Gheorghiu și Gr. Avakian: Din lirica Armeană, Lei 38	Shakespeare: Hamlet, trad. de dr. A. Stern Lei 45
K. Gjellerup: Pelerinul Kamanita trad. de E. Bezdechi Lei 44	Shakespeare: Macbeth, trad. de dr. A. Stern L 38
G. Hauptmann: Suflete stinghere, teatru, trad. de E. Marghita L 44	Shakespeare: Negustorul din Veneția, trad. de dr. A. Stern Lei 45
E. T. A. Hoffmann: Povestiri, trad. de E. Marghita Lei 50	Rabindranath Tagora: Sadhana, proză, trad. de N. Crainic, cu o prefață de Al. Buzoiceanu Lei 33
L. Holberg: Trei comedii, trad. de St. Bezdechi Lei 38	Rabindranath Tagore: Naționalismul, trad. de Al. Buzoiceanu L 33
Ricardo Leon: Iubirea iubirilor, roman, trad. de Al. Popescu-Telega Lei 38	Jérôme și Jean Tharaud: Umbra crucii: roman, trad. de A. Clarnet L 38
Lesage: Diavolul Schiop, Lei 44	Tolstoi: Cadavrul viu, teatru, trad. de Gr. Avkian, P. Korențiu L 38
	Oscar Wilde: Prințul fericit, trad. de Igena Floru

NB. Oricine face comandă de cărți direct la centrală București referindu-se la revista „SOCIETATEA DE MAINE“ beneficiază de 10 procente reducere și i se expediază franco volumele cerute!

Cărțile, cari nu se găsesc la librării, pot fi comandate direct la „Cultura Națională“ Str. Paris No. 1 București, care le expediază prompt franco, dacă se trimite banii înainte prin mandat postal sau cu ramburs, adăugându-se cheltuielile de ambalaj și expediție.

„VICTORIA” Institut de Credit și Economii, Arad

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1924

Pasiva		Activa	
Cassa	8534224 74	Capital social	12000000
La bănci	7292436 63	Fond de rezervă general	7000000
Escont	69619388 03	„ „ „ special	1583970 04
Hipotecă	213765 50	„ „ penziune	904460 76
In cont curent	56086830 80	Depuneri spre fructificare	
Lombard	1795	în livrete	76699704 66
Diversi debitori și poziții		Depuneri spre fructificare	
transitoare	339429 38	în cont curent	8582944 81
Efecte proprii	6758007 50	Depozite de casă	3333867 04
Efectele fond. de pensiuine	599140	Creditori: diverse conturi	
Realități proprii		credit și poziții transit	6820028 51
Casele din Arad	175000	Reescont	25995450
Case fil. din Chișineu	20000	Dividende neridicate	125529
Casele filialei din Șiria	228880	Interese transitoare	
Casa fil. din Boroșineu	30000	anticipate	1855982 67
Casa filialei din Rădna	115000	Beneficiu net	5641574 06
Casa filialei din Pecica	500000		
Realități de vânzare	20913 97		
Mobilier (ancortizat)			
	1089793 97		
	150540511 55		150540511 55

Arad, la 31 Decemvrie 1924.

Gheorghe Adam,
director executiv

Pentru contabilitate, Virgil Antonescu
sub-director, expert-contabil

DIRECȚIUNEA

Roman R. Giorogariu, președinte m. p.

Dr. Arel Demian, vice-președinte m. p.

Dr. Sever Ispravnic m. p.

Axentie Secula m. p.

Dr. Cornel Ardelean m. p.

Procopie Givulescu m. p.

Traian Vatian m. p.

Dr. Ștefan C. Pop m. p.

Ilie Papp m. p.

Comitetul de supraveghiere

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat contul prezent și l-am aflat în consonanță cu registrele institutului

Aureliu St. Suluțiu, președinte m. p.

Dr. Eugen Beleş, m. p.

Demetriu Muscan m. p.

Dr. Aurel Raicu m. p.

Adresa abonatului:

D. Dr. C. Dărămuș, medic

Alba-Iulia

895

„Cartea Românească“

Societate Anonimă
București

Capital Lei 50.000.000

Institut de Arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie. Legătorie, Steriotype, Litografie, Turnătorie de litere, Cartoage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucării, etc.

„Fotoglob“ Atelier special de fotografie.

Direcțiunea: Bulevardul Academiei 3-5,
București.

Magazine de desfacere și Ateliere grafice:
București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea). Str. Șelari No. 12 (Librăria Joanițiu). Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu). Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Cal. Drobanților 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoya No. 7 și
Str. Tepeș-Vodă No. 2.

Societate Afiliată: „Cartea Românească din Valea Târnavei“ S. A. Diciosânmărtin.

Intreprinderile Forestiere Rom. S. A.
Cluj, Calea Regele Ferdinand 38

Se ocupă cu exploatarea de păduri, cu industrializarea lemnului și finanțarea întreprinderilor similare.

Capital social lei 65.000.000

Uzine: Leșnic, Coșnea, Cloșani Valea, Drăganului (Poeni)

ȘAMPANIE

MAJESTIC

Prima fabrică română de șampania
în Ardeal

BRAȘOV

Magazin de încălțăminte

Petre S. Baciu

București, Strada Academiei No. 16

Se găsesc gata și comanda
se efectuează prompt.

Atențiune!

Enormă reducere de preț!

Atențiune!

Mașina cu adevărat universală, folosibilă la arat, treerat, sămănat, pentru mănarea de mori și ferestree, pentru tragerea de poveri pâpă la 12 tone, tractorul

FORDSON

se află în de-
pozit la firma

PERRY

Cluj, Str. Regina Maria 2. :: Telefon 999.

Și se vinde, pentru scurt timp, cu preț excepțional de Lei 117.000